Dicționar al greșelilor de limbă

Acad. Alexandru Graur

HUMANITAS

HUMANITAS

ALEXANDRU GRAUR (1900–1988) a fost unul dintre marii învăţaţi ai ştiinţei limbii din secolul al XX-lea, figură de prestigiu a lingvisticii româneşti. Studiile liceale la Gimnaziul „Alexandru cel Bun“ din Iaşi şi Liceul „Matei Basarab“ din Bucureşti. În clasa a IV-a, se retrage din şcoală, pregătind, din 1915, restul studiilor în particular (perioadă în care îşi câştigă existenţa prin lecţii date elevilor mai mici şi prin alte ocupaţii temporare). După absolvirea liceului, în 1919, se înscrie la Facultatea de Litere şi Filosofie din Bucureşti, urmând cursurile Secţiei de filologie clasică şi de limba română. În 1922, devine licenţiat în filologie clasică. În anul şcolar 1923/1924, e profesor suplinitor de istorie la Liceul „Spiru Haret“ din Bucureşti. Examenul de capacitate l-a susţinut în 1924, clasându-se primul pe ţară atât la latină, cât şi la istorie. E numit profesor titular la Liceul „Unirea“ din Focşani. Între 1924 şi 1929, cu o bursă a Ministerului Instrucţiunii Publice, îşi perfecţionează studiile în Franţa. În 1928, obţine diploma la École Pratique des Hautes Études, precum şi doctoratul la Sorbona, cu cea mai înaltă menţiune (*Très honorable*). Revenit la Bucureşti în 1929, este numit profesor titular de limba latină la Liceul „Gh. Şincai“, iar din 1932 la Liceul „Gh. Lazăr“. În 1940, a fost înlăturat din învăţământul de stat pe baza legilor rasiale. A înfiinţat, împreună cu alţi colegi aflaţi în aceeaşi situaţie, Liceul Teoretic Evreiesc, al cărui director a fost între anii 1941 şi 1944. În septembrie 1944, a fost reintegrat la Liceul „Gh. Lazăr“, unde a lucrat până în decembrie 1945. În acelaşi timp, a lucrat la Radiodifuziunea Română. A devenit profesor la Catedra de filologie clasică a Facultăţii de Filosofie şi Litere, pe care a condus-o până în 1964, când a fost numit şeful nou-înfiinţatei Catedre de lingvistică generală, unde a lucrat până la pensionare (1970). În anul 1948, a fost ales membru corespondent al Academiei Române, iar în 1955 devine membru titular. Printre funcţiile de conducere, îndeplinite cu înaltă competenţă şi răspundere, menţionăm: decan al Facultăţii de Filologie (1954–1956), director al Editurii Academiei (1955–1974), membru fondator şi preşedinte al Societăţii de Studii Clasice (1958–1988), preşedinte al Secţiei de Ştiinţe Filologice, Literatură şi Arte a Academiei (1974–1988). A fost redactor responsabil la o serie de publicaţii de specialitate: *Studii clasice* (1959–1988), *Limbă şi literatură* (1965–1970), *Limba română* (1982–1988).

Din OPERA ştiinţifică – zeci de volume şi sute de articole şi studii, cronici şi recenzii, referitoare la limbile clasice, indoeuropenistică, lingvistică generală şi limba română –, amintim: *Esquisse d’une phonologie du roumain* (în colaborare cu Al. Rosetti) (1938), *Încercare asupra fondului principal lexical al limbii române* (1954), *Studii de lingvistică generală* (1955 şi 1960), *Fondul principal al limbii române* (1957), *Scurtă istorie a lingvisticii* (în colaborare cu Lucia Wald) (1959, 1965, 1977), *Etimologii româneşti* (1963), *Evoluţia limbii române. Privire sintetică* (1963), *Nume de persoană* (1965), *Istoria limbii române* (coord. vol. I, *Limba latină*) (1965), *Tendinţe actuale ale limbii române* (1968), *Lingvistica pe înţelesul tuturor* (1972), *Nume de locuri* (1972), *Alte etimologii româneşti* (1975), *„Capcanele“ limbii române* (1976), *Dicţionar de cuvinte călătoare* (1978), *Cuvinte înrudite* (1980), *Dicţionar al greşelilor de limbă* (1982).

Dicționar al greșelilor de limbă

Ediție îngrijită de conf. univ. dr. LIVIU GROZA

Notă asupra ediției

Această ediție reproduce integral textul lucrării *Dicționar al greşelilor de limbă*, Editura Academiei Republicii Socialiste România, [Bucureşti,] 1982. Ortografia a fost modificată în conformitate cu prevederile lucrărilor normative în vigoare, ceea ce a impus şi reaşezarea unor cuvinte în ordinea alfabetică actuală. Deoarece numeroase recomandări făcute de autor nu mai sunt actuale sau chiar nu au fost vreodată acceptate ca normă generală, am considerat necesar să reproducem într-un chenar, ori de câte ori a fost nevoie, formele şi precizările referitoare la scriere, pronunțare şi flexiune din *Dicționarul ortografic, ortoepic şi morfologic al limbii române*, ediția a II-a revăzută şi adăugită, Editura „Univers Enciclopedic“, Bucureşti, 2005. Pentru sensurile unor cuvinte, explicate în acelaşi fel, am folosit *Dicționarul explicativ al limbii române*, ediția a II-a, Editura „Univers Enciclopedic“, Bucureşti, 1996.

LIVIU GROZA

Sigle și abrevieri

Sigle

DEX – *Dicționarul explicativ al limbii române*, Editura Academiei R.S.R., Bucureşti, 1975 (Institutul de Lingvistică din Bucureşti)

DEX$_2$ – *Dicționarul explicativ al limbii române*, ediția a II-a, Editura „Univers enciclopedic“, Bucureşti, 1998 (Academia Română, Institutul de Lingvistică din Bucureşti „Iorgu Iordan“)

DLR – *Dicționarul limbii române*, Serie nouă, M –, Editura Academiei R.S.R., Bucureşti, 1965 şi urm. (Academia R.S.R.)

DN – Florin Marcu şi Constant Maneca, *Dicționar de neologisme*, ed. a III-a, Editura Academiei R.S.R., Bucureşti, 1978

DOOM$_2$ – *Dicționarul ortografic, ortoepic şi morfologic al limbii române*, ediția a II-a revizuită şi adăugită, Univers Enciclopedic, Bucureşti, 2005 (Academia Română, Institutul de Lingvistică din Bucureşti „Iorgu Iordan – Al. Rosetti“).

MDN – Marele dicționar de neologisme, Editura „Saeculum I.O.“, Bucureşti, 2000 (Florin Marcu)

Îndreptar ortografic, ortoepic şi de punctuație, ed. a III-a, Editura Academiei R.S.R., Bucureşti, 1971 (Academia R.S.R., Institutul de Lingvistică din Bucureşti)

Abrevieri

abreviat
accentuat
adjectiv
anglicism
articulat
conjunctiv
dativ
englez
feminin
familiar
figurat
francez
german
genitiv
grec
imperativ
imperfect
indicativ
intranzitiv
invariabil
italian

învechit
latin
livresc
masculin
maghiar
neutru
neogrec
persoană
peiorativ
prin generalizare
pictură
plural
polonez
popular
prezent
pronume (şi pron.)
pronunţare (şi pr.)
regional
rusesc
substantiv (şi subst.)
sârbocroat
singular
silabă
slav
subjonctiv
substantiv (şi s.)
sufix
tranzitiv
turcesc (şi turc.)
turcesc (şi tc.)
vezi
variantă
verb

Semne şi convenţii grafice folosite în DOOM₂

~ – tildă la nivelul rândului înlocuieşte un element anterior

ex.: **abandona (a ~)**

/ – bară oblică înseamnă „sau“ (separă variantele)

ex.: **facsimil/facsimil**

| – bară verticală (când folosirea cratimei ar putea duce la confuzii); limita dintre silabe sau despărţirea la capăt de rând

ex.: *para*|***a****ldehidă*

***** – steluță înaintea unui element; cuvinte-titlu şi alte elemente nou-introduse în DOOM$_2$
ex.: **-*accesa (a ~)**

! – semnul exclamării înaintea unui cuvânt-titlu sau a unei reguli; modificare de normă față de DOOM$_1$
ex.: **!***niciun*

Accentul este marcat în DOOM$_2$ prin sublinierea vocalei:
ex.: **dactilografie**; **a** accent secundar; **i** accent principal

Accentul este marcat în DEX$_2$ prin semnul [´] pus deasupra vocalei:
ex.: **CABINÉT**

Introducere

De ce trebuie cultivată limba? Pentru mai multe motive, unul mai important decât altul:

1. Fiecare om are felul său specific de a vorbi, ba, mai mult decât atâta, foloseşte moduri de exprimare diferite de la o împrejurare la alta. Dacă nu s-ar crea norme, limba s-ar diferenţia atât de repede şi atât de profund, încât ar deveni greu să ne înțelegem unii cu alţii.

2. Abaterile de la normele academice trădează adesea lipsa de cultură a vorbitorilor, de exemplu e destul să auzim pe cineva că zice *a tramversa* în loc de *a traversa*, ca să ne dăm seama că e ignorant. Cum nimeni nu e bucuros să i se pună în felul acesta o pecete infamantă, trebuie să facem totul pentru a elimina astfel de abateri.

3. Astăzi aceleaşi cuvinte se răspândesc în toată lumea, pentru că mijloacele de comunicare au devenit mult mai eficace. Sunt convins că se va ajunge astfel peste un timp ca pe tot pământul să se întrebuințeze în mare măsură un vocabular comun. Aceasta va însemna un enorm progres, pentru că fiecare om, folosind limba sa natală, se va putea înțelege cu toți locuitorii celorlalte ţări. Dacă însă permitem ca termenii internaţionali să fie alteraţi, punem o frână unificării (căci în fiecare ţară s-ar produce alte modificări) şi nu cred că este cineva care să nu recunoască faptul că e mai bine să te poţi face înţeles peste tot unde călătoreşti, decât să fii obligat să angajezi un interpret. În ce ne priveşte pe noi, unificarea trebuie să ne bucure cu atât mai mult cu cât vocabularul nou este aproape fără nici o rezervă de origine latină, deci este oarecum al nostru.

Dintre toate compartimentele limbii, cel mai mobil este vocabularul, lucru care apare clar în vremea noastră, când normele fixează în oarecare măsură morfologia şi sintaxa, chiar pronunțarea, dar nu pot împiedica nici dispariția unor cuvinte tradiționale, nici introducerea multor neologisme. Am făcut în mai multe rânduri o probă care mi se pare concludentă: am trecut în revistă pasaje din dicționare care cuprind toate cuvintele româneşti, atât cele noi, cât şi cele vechi, şi totdeauna am constatat că un procent foarte ridicat dintre cele inserate au devenit complet necunoscute marelui public actual. Pe de altă parte, suntem cu toţii martori la introducerea necontenită de termeni noi.

Schimbările de vocabular sunt strict paralele cu evoluția societății: un cuvânt ca *postelnic* nu mai are la ce să ne servească astăzi, decât dacă evocăm trecutul, iar un cuvânt ca *dispecer* nu avea cum să fie cunoscut, deci nici întrebuinţat, acum două secole. Cuvintele noi apar adesea împreună cu obiectele pe care le denumesc, fie că e vorba de ceva existent de mai înainte dar necunoscut de noi, de exemplu *grape-fruit*, fie că este o noțiune care de-abia acuma a fost creată, de exemplu *izotopi*. Multe dispar odată cu schimbările din societate, de exemplu astăzi puțină lume mai ştie ce însemna *marchitan* („negustor ambulant“), care la începutul secolului nostru era încă mult folosit.

Alteori cuvântul vechi evocă o anumită ambianță pe care n-o găsim pe placul nostru, de aceea îl înlocuim cu altul, care aduce altă atmosferă, de exemplu *colibă* cedează locul lui *cabană*. Legătura limbii şi mai ales a vocabularului cu societatea este atât de strânsă, încât datele lexicale ne permit să stabilim în oarecare măsură istoria poporului. De exemplu, se pot stabili teritoriile străbătute de ţigani timp de câteva secole, graţie faptului că nomazii au introdus în limba lor cuvinte împrumutate de la toate popoarele cu care au venit treptat în contact.

Multe cuvinte noi se răspândesc într-o formă greşită. Acum vreo 50 de ani existau sute, dacă nu chiar mii de abateri de la pronunțarea originară a neologismelor: se zicea *fermelie* pentru *infirmerie*, *pricoror* în loc de

procuror, *a distra* devenea *a dicstra* şi aşa mai departe. La sfârşitul anului 1929, într-o comunicare pe care am făcut-o la Societatea de Lingvistică din Paris (şi care a fost apoi publicată în buletinul societății), am prezentat un mare număr de exemple, subliniind faptul că greşelile erau în general aceleaşi în toate părțile țării şi am explicat acest lucru prin diferenţierea societății, care limitează relațiile între persoanele situate pe diverse trepte de cultură. Spuneam, de exemplu, că soldații originari de la țară învață termenii militari de la gradele inferioare, tot de origine țărănească. Socoteam că această situație este normală şi că diferenţierea se va menţine mereu. N-a trebuit să treacă multă vreme ca să mă conving că în acest ultim punct greşisem, iar astăzi, după desființarea analfabetismului, după crearea de aparate care răspândesc cuvântările, conferințele, cele mai multe dintre exemplele pe care le adunasem au dispărut din grai.

S-au corectat treptat şi greşelile făcute la nivelul mai înalt, de exemplu în presă. În 1977 am avut ideea de a face o comparație între presa de atunci şi cea anterioară cu 40 de ani. Am citit o pagină din ziarul *Universul* din 1937 şi una din *Scânteia* din 1977: în prima am întâlnit zeci de greşeli, în cea de-a doua numai câteva, lipsite de importanță (vezi articolul meu din *România literară* din 24 noiembrie 1977).

Nu se poate tăgădui însă că între timp au apărut alte greşeli, ce e drept mai puţin supărătoare, în special la neologisme cu caracter tehnic. În orice caz, nu cred că e nevoie de multe pledoarii pentru a convinge publicul nostru că limba trebuie îngrijită. Am avut în mai multe rânduri ocazia să arăt că nicăieri în lume (cel puţin în țările cu care avem legături mai strânse) nu există un interes atât de mare ca la noi pentru problemele de limbă şi în special pentru folosirea ei în mod corect. Aceasta explică, cel puţin în parte, dispariţia celor mai multe greşeli din trecutul apropiat. Se publică articole în revistele de largă răspândire, se fac expuneri la radio şi televiziune şi apar broşuri şi chiar cărți care fac propagandă pentru limba corectă.

Atunci se poate pune întrebarea de ce mai este necesar volumul de față. Aceasta cu atât mai mult cu cât nu prezintă multe fapte noi. Răspunsul este că pe de o parte nimeni nu poate asculta toate emisiunile şi citi toate articolele şi cărțile care tratează problemele de cultivare a limbii, pe de altă parte, chiar cine le-a ascultat sau le-a citit nu-şi poate aduce aminte toate amănuntele şi nu mai are de unde să le ia după trecere de vreme. În dicționarul prezent, va găsi în ordine alfabetică toate cuvintele discutate, deci şi formele greşite (pe acestea din urmă, *Dicționarul ortografic, ortoepic şi morfologic*, în curs de tipărire la Editura Academiei, nu le inserează). Nu am pornit însă nici eu de la greşeli, ci de la formele corecte, iar greşelile le-am notat cu trimitere la formele corecte, astfel încât va fi suficient pentru cel ce consultă dicționarul de față să vadă că după cuvântul inițial urmează un v., ca să înțeleagă că e vorba de o formă greşită.[1]

Nu toate variantele trebuie socotite greşeli. În primul rând, pronunţările regionale nu au fost notate în dicționar, de exemplu *şăpte* (în Moldova) pentru *şapte*. Fără îndoială, este de dorit să se unifice limba şi din acest punct de vedere (şi se unifică treptat), dar aici nu este vorba de o greşeală, ci de o pronunțare la care s-a ajuns în mod normal, prin modificările fonetice obişnuite: după cum din forma mai veche (şi unitară) *şepte*, muntenii au făcut întâi *şeapte*, apoi *şapte*, tot aşa moldovenii au făcut direct *şăpte*. În cazuri de acestea am introdus numai acele cuvinte la care dicționarele curente au preferat o formă regională în locul celei literare. Alte variante se explică prin faptul că acelaşi cuvânt a ajuns la noi pe diverse căi, de exemplu *peisaj* şi *peisagiu*: prima formă e din franțuzeşte, iar a doua din italieneşte. Bineînțeles, şi în cazuri de acestea e bine să se unifice pronunțarea (se recomandă forma *peisaj*), dar nu este la mijloc nici o greşeală. Am introdus totuşi în dicționar acele cuvinte la care una dintre forme este în vădit regres.

Sunt şi cazuri unde cele două forme sunt repartizate pe derivate: francezul *fonder*, de pildă, a fost adaptat la noi, după modelul latin, sub forma *a funda*, având derivatele *fundație*, *fundament* etc., dar, pe de altă parte, s-a generalizat forma cu *o* la derivatul *fondator*. Recomandăm pe *a friza*, *frizură*, *frizerie*, dar din forma coruptă *a freza* s-a făcut derivatul *freză*, pe care nu-l putem elimina, deoarece nu are acelaşi înțeles cu *frizură*.

Cum se stabileşte ce e greşit şi ce nu? Este un lucru bine cunoscut că limbile sunt în permanentă schimbare, astfel că, în orice parte a lumii, dacă punem alături un text scris azi şi unul de acum două sau trei

sute de ani, deosebirile vor fi izbitoare. În trecut, în orice caz, transformările erau mai rapide decât astăzi, pe de o parte pentru că diversele populaţii nu rămâneau multă vreme pe loc, deci lucrurile pe care le aveau de comunicat se schimbau mereu şi reclamau noi moduri de exprimare, pe de altă parte, pentru că nu exista o frână de felul şcolii şi, mai ales, pentru că, neavând scriere, oamenii nu dispuneau de nici un mijloc de a păstra legătura cu formele de limbă din trecut.

Aceasta nu împiedică introducerea de modificări şi astăzi. Unele au drept cauză necesitatea de a comunica alte lucruri decât în trecut, sau cel puţin de a le nuanţa altfel. În asemenea situaţii, se înţelege că nu vom vorbi de greşeli. Dar se mai întâmplă ca vorbitorii să înţeleagă fals ceea ce li s-a comunicat şi astfel să dea altă formă sau alt înţeles cuvintelor cu care fac cunoştinţă. Adesea, încercând să-şi explice constituţia unui termen, îi modifică forma, ca să o facă mai apropiată de felul în care l-au interpretat. Aici avem categoric greşeli.

Alte greşeli au la bază nesocotirea principiilor de adaptare a neologismelor. De exemplu, verbele franceze cu infinitivul în *-ir* au fost aranjate în româneşte cu infinitivul în *-isa* (pornindu-se de la faptul că în franţuzeşte apare elementul de legătură *-iss-* la pluralul prezentului, la imperfect etc.). Astfel fr. *vernir* a devenit în româneşte *a vernisa*, *tapir* a fost adaptat sub forma *a tapisa* şi tot aşa *régir* are corespondent pe *a regisa*. La aceasta au contribuit desigur şi derivatele franceze de felul lui *vernissage*, *tapisserie*. Atunci cum să explicăm faptul că, alături de *regisa*, *regisor*, apar la noi variante ca *regiza*, *regizor*? Mai mult decât atât, forma *a furniza* (din fr. *fournir*) s-a generalizat şi astăzi nimeni nu mai spune *a furnisa*, cum ar fi fost corect. Schimbarea s-a introdus pentru că vorbitorii au crezut că termenii citaţi se scriu în franţuzeşte cu un singur *s*, făcând astfel confuzie cu sufixul *-iser*, care provine din grecescul *-izo* (noi îl avem în numeroase verbe de tipul *a dramatiza*, *a polariza* etc.). Mai curios este că fr. *saisir*, care a dat în mod normal în româneşte *a sezisa*, a ajuns să fie recomandat în lucrările normative sub forma *a sesiza* (deci cu intervertirea consoanelor *s* şi *z*).

Greşelile de aceste feluri le-am tratat în două feluri opuse: pe multe le-am trecut pur şi simplu cu vederea, considerând că nu mai e nimic de făcut. În alte cazuri mai încerc încă o dată să introduc buna ordine.

Voi cita în continuare greşeli care se generalizează şi iau definitiv locul formelor care, din punctul de vedere istoric, sunt corecte. Explicaţia este că şi specialiştii în diverse domenii creează termeni eronaţi, pentru că le lipseşte pregătirea lingvistică. Vocabularul profesional, în diversele ramuri ale ştiinţei, este din ce în ce mai mult format de la rădăcini latineşti, dar latina este din ce în ce mai puţin cunoscută. Iată câteva exemple:

Emeritus înseamnă în latineşte „care şi-a îndeplinit funcţiile, astfel că se retrage din activitate“, deci ar corespunde cu *pensionar* al nostru. În franţuzeşte, s-a dat cuvântului *émérite* înţelesul de „eminent“ (desigur a fost apropiat de *mérite* „merit“) şi cu acest sens a pătruns în româneşte: se spune curent *om de ştiinţă emerit*.

Omnibus este dativul plural latinesc al lui *omnis* „tot“, de aceea, când s-a creat un vehicul pentru un număr mare de călători, i s-a zis *omnibus*, adică „pentru toţi“. Omnibusul era tras de cai; mai târziu, când s-au creat maşini cu acelaşi scop, li s-a zis *autobus*, *trolley-bus*, pentru că se înţelesese că, dacă *omni-* înseamnă „tot“, atunci *-bus* trebuie să fie „vehicul“. Nu mai vorbesc de faptul că există şi *bibliobus* „camion în care se transportă cărţi“, iar în Franţa am văzut şi *vinobus* „maşină care transportă vin“.

Sala în care intri înainte de a avea acces la camerele de locuit ar fi trebuit să fie numită *antecameră*, căci *ante* înseamnă în latineşte „înainte“. Dar în italieneşte s-a ajuns la *anti-camera*, fără să se ţină seamă că *anti-* (prefix grecesc, adoptat în latină) înseamnă „împotriva, contra“. Greşeala a trecut în franceză şi de acolo la noi.

Latinul medieval *gangrena* (de origine grecească) a trecut în franţuzeşte sub forma normală *gangrène*, dar în italiană s-a produs un mic accident şi s-a ajuns la pronunţarea *cangrena*. Nu ştiu pentru care motiv această formă a fost preferată la noi, deşi medicii încearcă să introducă forma cu *g-*.

În franţuzeşte s-a format expresia *galant homme*, adică „om galant“; în româneşte, în loc de *m* final, s-a pus *n*, iar noua formă *galanton* este recomandată de *Îndreptar*.

Din francezul *nougat*, masculin, ar fi trebuit, conform normelor împrumutului, să formăm un neutru *nugat*; totuşi aici s-a pornit de la pronunţarea franceză şi s-a format femininul *nuga*, declinat ca *halva*.

În cazuri de acestea, am renunţat adesea de a recomanda forma originară, pentru că, pe de o parte, e greu să schimbi felul de a pronunța al întregii populații, pe de altă parte, acolo unde şi străinii folosesc forma eronată, riscăm să creăm lipsă de înțelegere pe plan internațional, dacă noi reintroducem forma primitivă.

De multe ori însă am procedat altfel: am încercat să contribui la restabilirea formei juste din punctul de vedere al originii. Într-adevăr, nu cred că peste tot trebuie să renunțăm pur şi simplu la luptă. Un amănunt care mă priveşte personal mă întăreşte în această convingere. Acum 40 şi ceva de ani, constatând că în jurul meu se pronunța mereu *complect* în loc de *complet*, mi-am spus că nu mai e nimic de făcut, că trebuie să acceptăm forma coruptă, pe care am început să o folosesc şi eu. Imediat am stârnit proteste de la diferite persoane cu care stăteam de vorbă: „Cum, şi dumneata zici *complect*?" Aceasta m-a făcut să revin asupra hotărârii pe care o luasem şi constat acum că bine am făcut, deoarece astăzi aproape toată lumea pronunță bine, *complet*.

Iată şi un exemplu actual: în loc de *stampilă*, *Îndreptarul* recomandă forma *ştampilă*, care în prezent nu e nici pe departe generalizată. Dar pronunțarea cu ş ne trimite la un original german; or, cuvântul nostru porneşte de la francezul *estampille*, eventual de la italianul *stampiglia*; ce e drept, în germană *st-* devine *şt-*, dar cuvântul pe care îl discutăm are forma germană *Stempel*, care ar fi trebuit să dea în româneşte **ştempăl*. Suntem deci în prezența unui fals germanism, de tipul lui *ştart* sau *şpicher*.

O lipsă a *Dicționarului explicativ al limbii române*, altfel excelentă lucrare, este că acceptă foarte uşor formele aberante: uneori adaugă „învechit", „rar", dar niciodată „greşit", iar de multe ori nu pune nici un fel de notă care să atragă atenția că variantele trebuie evitate. Găsim astfel cuvinte ca *coparticipa*, *copărtaş*, ca şi cum s-ar putea participa altfel decât împreună cu alții.

Bineînțeles, faptul că eu, aici, propun altă formă decât cea consemnată în lucrările normative nu este suficient pentru a modifica regulile. Este nevoie ca *Îndreptarul*, într-o viitoare ediție, să accepte propunerile mele, care abia atunci vor intra în vigoare.

În principiu, în paginile următoare, va fi vorba numai de greşeli de vocabular, deoarece gramatica nu poate fi tratată în dicționar. Am discutat deci pronunțarea cuvintelor (aici intră şi locul accentului) şi înțelesul lor. Totuşi pe alocurea se vor găsi şi greşeli de gramatică: forme de declinare sau de conjugare care apar la un număr foarte restrâns de cuvinte (de exemplu, genitiv-dativul plural articulat al lui *ou* este *ouălor*, nu *ouălelor*) şi de asemenea legături sintactice care privesc câte un singur cuvânt (de exemplu *aniversarea a 100 de ani*), sau folosirea unui verb tranzitiv fără complement direct (de exemplu *a presta*), sau folosirea unui verb intranzitiv cu complement direct (de exemplu *a tergiversa*). M-am mulțumit în general cu forma de bază, fără să introduc derivatele, de exemplu am inserat pe *frecție* în loc de *fricțiune*, fără să mai dau pe *a frecționa*; am socotit că cei care vor folosi dicționarul vor putea trage singuri concluzii în ce priveşte forma derivatelor.

Într-un singur caz nu am notat toate cuvintele la care se face o anumită greşeală de accentuare. E vorba de verbele compuse cu *-fica*: se aude adesea, la prezent, *certifică*, *justifică* etc., în loc de *certìfică*, *justìfică*. Sunt, în *Dicționarul invers*,2 56 de verbe de acest tip şi, dacă le-aş fi dat pe toate aş fi mărit prea mult lucrarea. Le-am ales numai pe cele la care greşeala este frecventă. Afară de aceasta, nu am dat explicația la fiecare în parte, ci o dau o singură dată, aici: la bază este latinescul *facere* „a face", cu *a* scurt, care devine *i* când nu mai e în silaba inițială; formele de prezent, de tipul *iustifico*, *iustificas*, *iustificat*, având silaba penultimă scurtă, primesc accentul pe antepenultima, deci pe *i* dinaintea lui *f*, astfel că în româneşte e corect *justìfic*, *justìfici*, *justìfică*.

Trebuie pomenite aici şi problemele de accentuare. Locul accentului poate juca un rol în diferențierea cuvintelor, de exemplu *vesèlă* e altceva decât *vèselă*, *repède* nu e totuna cu *rèpede*. Aceasta înseamnă că nu trebuie să neglijăm abaterile de la accentuarea corectă, chiar dacă nu sunt însoțite de modificări ale înțelesului. Acolo unde nu se fac greşeli de accentuare nu am notat locul accentului.

Şi despărțirea în silabe creează unele complicații: deoarece în româneşte s-a format diftongul *ea*, există tendința de a grupa într-o silabă cele două vocale, chiar când modelul cuvintelor e altfel. În secolul trecut se

mai zicea, conform cu originalele greceşti antice, *o-ce-an*, *te-a-tru*, cum se vede în versuri, de exemplu la Eminescu. Azi toată lumea pronunță *o-cean*, *tea-tru*. Se merge şi mai departe pe calea aceasta şi chiar *i-a*, în vorbirea unora, devine miezul unei singure silabe. Am căutat, acolo unde formele noi nu s-au generalizat, să sprijin păstrarea formei vechi.

a

abnegație nu înseamnă „sârguință“, nici „bunăvoință“, ci „părăsirea propriilor interese pentru a le satisface pe ale altora“ (în latineşte *abnegatio* însemna „tăgăduire“; înțelesul actual a apărut în franțuzescul *abnégation*).

> DEX$_2$: **ABNEGÁȚIE** s. f. Devotament (dus până la sacrificiu); abnegare. – Renunțare; sacrificiu voluntar. – Din fr. **abnégation**.

abțibild, nu *ațipild,* nici *agțibild* (provine din germ. *Abziehbild,* format din *abziehen* „a desprinde“ şi *Bild* „imagine“).

abudență, v. **abundență**.

abundență, nu *abudență*: rădăcina este latinescul *unda*, pentru care vezi *redundant*.

abuz înseamnă „prea multă folosire a unui lucru“, deci *prea mult abuz* e pleonastic.

acàtist (conform cu originalul grecesc şi cu intermediarul slav), nu *acatìst* (cum e în *Îndreptar*).

> DOOM$_2$: **!acatist/acatist** s. n. , pl. *acatiste/acatiste*

ac cu gămălie, nu *ac de gămălie*: este un ac care are în plus o gămălie. Cei care zic *ac de gămălie* se iau după *ac de cusut, ac de siguranță*, unde folosirea prepoziției *de* e justificată de înțeles.

ac de gămălie, v. **ac cu gămălie**.

accident, nu *acident*: originalul latin, *accidens*, e format din prefixul *ad-* (care, când urmează un *c-*, se schimbă în *ac-*) şi rădăcina verbului *cado* „a cădea“ (cu *a* scurt schimbat în *i* în poziție neinițială).

acident, v. **accident**.

acoladă (din fr. *accolade*), nu *arcoladă* (nu are nimic comun cu *arc*, e derivat de la fr. *col*, variantă a fr. *cou* „gât“ şi la început a însemnat „îmbrățişare“).

acvanaut e numit cineva care explorează fundul mării sau al oceanului, ceea ce e greşit, deoarece *-naut* (din lat. *nauta*) înseamnă „navigator“, nu „explorator“ şi de altfel nu mai e nevoie de *acva-*, adică lat. *aqua* „apă“, de vreme ce nu se navighează decât în apă.

> DEX$_2$: **ACVANAÚT**, **-Ă**, *acvanauți*, *-te*, s. m. şi f. Specialist în scufundări făcute cu scopul de a cerceta mediul marin. [Pr.: *-na-ut*] – Din fr. **aquanaute**.

àcvilă (conform accentuării originalului latinesc, *aquila*), nu *acvìlă*.

adagiu înseamnă „maximă“, nu „adaos“ (provine din lat. *adagium*, care nu e din aceeaşi rădăcină cu *ad-augeo*, devenit în româneşte *a adăuga*).

Adà-Kale, nu *Ada-Kalè*; şi mai greşită e scrierea *Ada-Kaleh*, după modelul german, când numele e turcesc.

adaus, v. **(a) adăuga**.

adă, v. **(a) aduce**.

(a) adăoga, v. **(a) adăuga**.

(a) adăuga (conform originalului latin *adaugere*), nu *a adăoga*. Ce e drept, substantivul corespunzător s-a generalizat sub forma *adaos*, nu *adaus*.

adecuat, v. **adecvat**.

adecvat, nu *adecuat* (provine din lat. *adaequatus*, iar *qu* din latineşte este redat în româneşte prin *cv* şi, de fapt, aşa îl citim şi în latineşte).

adu, v. **(a) aduce**.

(a) aduce are imperativul *adù*, nu *àdu*, nici *àdă*. Este adevărat că, în conformitate cu lat. *àdduc*, ar trebui să zicem *àdu*, dar celelalte formații cu prefix din aceeaşi temă au schimbat accentul: *condù*, *redù* etc. şi nu trebuie să le diferențiem. Forma *àdă* este influențată de *a da*, care nu are nici o legătură etimologică cu *a aduce*.

DOOM$_2$: **aduce (a ~)** vb., [...] imper. 2 sg. *adu* (şi *ad-o*), neg. *nu aduce* [...]

adversitate înseamnă „împrejurare potrivnică, greutate cu care cineva are de luptat“, nu „duşmănie“ (căci nu e format de la *adversar*, deşi ambele sunt derivate din aceeaşi rădăcină latinească).

aeronàut (în patru silabe: *a-e-ro-naut*), nu *aeronaùt*, cum e în *Îndreptar* (vezi -*naut*).

DOOM$_2$: **aeronaut** s. m., pl. **a***eronauți*

aeronàutică (în şase silabe: *a-e-ro-nau-ti-că*, nu *aeronaùtică*, cum e în DEX (vezi -*naut*).

DOOM$_2$: **aeronautică** s. f., g.-d. *aeronautici*, art. *aeronauticii*

aeropag, v. **areopag**.

agrozootehnic, cu accentul principal pe *e* şi cu două accente secundare, pe *a* şi pe *zo*, nu *agrozotehnic*, cu accentul principal pe primul *o*. Cuvântul e compus din trei elemente (lat. *ager* „ogor“, gr. *zoon* „animal“ şi *tehnic*), nu din două, deci partea inițială nu e *agrò-zo*, ci *àgro-zoo-*.

agrozotehnic, v. **agrozootehnic**.

agțibild, v. **abțibild**.

agust, v. **august**.

aìdoma, nu *aidòma* (originalul slav e accentuat pe *i*).

(să) aivă, v. **(a) avea**.

alandala (din ngr. *alla ant'alla* „unele contra altora“), nu *halandala*.

alcol, v. **alcool**.

alcool, în trei silabe (*al-co-ol*), nu în două (*al-col*). Cuvântul e de origine arabă şi a fost introdus în latina medievală sub forma *alcohol*; francezii, care nu-l pot pronunța pe *h*, l-au suprimat, dar n-au contopit pe cei doi *o* într-o singură silabă.

alternativă este o situație din care există două ieşiri şi ai ales una dintre ele; se înțelege greşit că fiecare dintre cele două ieşiri constituie o alternativă.

ambalaj înseamnă „împachetare“, eventual „material în care se împachetează“, nu „lădiță în care se transportă sticlele de apă minerală“.

ambianță este „atmosfera înconjurătoare“, apoi „mediul în care trăieşte cineva“; la bază este lat. *ambiens* „care înconjură“. Se crede uneori că înțelesul este „înțelegere, acord“, greşit, căci există şi *ambianță ostilă*.

ambigu, v. **ambiguu**.

ambiguu (din latinescul *ambiguus*), nu *ambigu*.

[a] amenaja, v. **(a) menaja**.

amploaiat (din fr. *employé*, pronunțat *amploaiè*), nu *amploiat*, cum e în *Îndreptar*. Ce e drept, ne luăm adesea după scrierea franceză, dar numai pentru a apropia cuvântul de originalul latin sau de o paralelă românească. Aici, paralela română ar fi fost *implicat* (din lat. *implicatus*, care a devenit în franțuzeşte *employé*). Vezi şi *loaial*.

amploiat, v. **amploaiat**.

DOOM$_2$: **amploiat/amploaiat** (înv.) s. m., pl. *amploiați/ amploaiați*

analoagă, v. **analog**.

analog, feminin *analogă*, nu *analoagă* (la neologismele recente nu se mai schimbă *o* în *oa*).

DOOM$_2$: **!analog[1]** adj. m., pl. *analogi*; f. *analoagă/analogă*, pl. *analoage/analoge*

angara (din ngr. *angaria*), nu *hangara*.

aniversare este „revenirea unei zile a anului“ (din lat. *annus* „an“ şi *verto* „a întoarce“), deci nu e corectă formula *aniversarea a o sută de ani*, nici *a aniversa pe cineva*.

Ànkara (ca în turceşte), nu *Ankàra*.

DOOM$_2$: **anost/anost** adj. m., pl. *anoşti/anoşti*; f. *anostă/anostă*, pl. *anoste/anoste*

ànost (conform accentuării originalului grecesc), nu *anòst* (*Îndreptarul* admite amândouă accentuările).

(a) ansambla, v. **(a) asambla**.

[a] antedata („a pune o dată anterioară“), nu *antidata*; prefixul *ante-* înseamnă „înainte“, pe când *anti-* este „împotrivă“.

[a] antidata, v. **[a] antedata**.

antìc, nu *àntic*, cum e în DEX, împotriva *Îndreptarului* (nu e format cu sufixul *-ic*: originalul latin este *antiquus*, cu accentul pe *i*).

DOOM$_2$: **!antic/antic** adj. m., pl. *antici/antici*; f. *antică/antică*, pl. *antice/antice*

antret, v. **antreu[1]**.

antreu[1] „vestibul“ (din fr. *entrée*), nu *antret*; este adevărat că la noi s-a format diminutivul *antrețel*, care nu se justifică decât prin forma *antret*.

antreu[2] „primul fel de mâncare“, după fr. *entrée*; dar în franțuzeşte cuvântul denumeşte primul fel de mâncare consistent (după aperitiv), deci în fapt este al doilea.

antum, cuvânt greşit format (de fapt, greşeala s-a făcut în franțuzeşte: *postum* din lat. *postumus* înseamnă „născut după moartea tatălui său“, fiind un fel de superlativ al lui *post* „după“; a fost fals interpretat ca *post humum* „după pământ“, adică „după înmormântare“, şi i s-a fabricat un antonim, de la *ante* „înainte“, fr. *anthume* „înainte de moarte“).

DEX$_2$: **ANTÚM**, **-Ă**, *antumi*, *-e*, adj. (Despre lucrări scrise)

Publicat în timpul vieţii autorului. – Cf. lat. a n t e.

(a) apare, v. **(a) apărea**.

apartheid se pronunţă *-heid*, nu *-haid*: nu e cuvânt german, ci olandez, cu înţelesul de „despărţire"; se ştie că burii, care au colonizat Republica Sud-Africană, erau olandezi de origine.

(a) aparţine se construieşte corect, conform tradiţiei, cu dativul (*îmi aparţine, aparţine sectorului 7*, nu *aparţine de sectorul 7*). Cei care zic *aparţine de* se iau după construcţiile cu verbul *a ţine*.

(a) apărea: nu *(a) apare*, este verb de conjugarea a II-a, nu de a III-a (vezi, din aceeaşi rădăcină latină, verbul moştenit *a părea, părere*).

apèndice (conform accentuării originalului latinesc), nu *apendìce*.

(a) aplatisa, nu *(a) aplatiza* (nu e format cu sufixul *-iza*, ci e împrumutat din fr. *aplatir*) (vezi *Introducerea*).

DOOM$_2$: **aplatiza (a ~)** (*a-pla-*) vb., ind. prez. 3 *aplatizează*

(a) aplatiza, v. **(a) aplatisa**.

Apòllo, nu *Àpollo* (accentul e pe silaba a doua şi în greceşte şi în latineşte).

(a) apropia, v. **(a) apropria**.

(a) apropria „a face propriu" (adică a-şi însuşi un obiect străin), nu *a apropia*, care înseamnă „a aduce aproape"; cele două verbe nu trebuie confundate, căci nu au legătură etimologică unul cu celălalt.

apud, cuvânt latinesc care înseamnă „la", e folosit la citate, când nu se trimite direct la sursă, ci printr-un intermediar (de exemplu *Ionescu* apud *Popescu*). Se răspândeşte acum obiceiul de a-l folosi greşit înaintea titlului lucrării (de exemplu, apud *Manualul…*). Nici în latineşte nu se foloseşte astfel *apud*, nici în româneşte echivalentul său, *la*. Când urmează un nume de carte, trebuie spun *în* sau, pe latineşte, *in*.

arat, v. **(a) arăta**.

(a) arăta, pers. 1 sg. ind. prez. *arăt*, nu *arat*; e adevărat că pers. 3 sg. e cu *a* (*arată*), dar aceasta se datorează lui *ă* final (în acelaşi fel se spune [*el*] *apasă*, dar *eu apăs* şi altele). Acolo unde originalul latin e cu *a*, acesta devine *ă* când nu e accentuat; în cazul nostru, originalul latin e cu *e*, care devine *ă* după *r* (sau după *p*); când în silaba următoare e un *ă*, *e* se schimbă în *ea* şi apoi în *a*.

arcoladă, v. **acoladă**.

areopag, nu *aeropag:* prima parte a compusului nu este *aer*, ci *Ares* (numele zeului războiului la vechii greci).

DOOM$_2$: **argonaut** s. m., pl. **argonauţi**

argonàut (în trei silabe: *ar-go-nàut*, nu *argonaùt* cum e în *Îndreptar*), vezi *-naut*.

àripă, nu *arìpă*, variantă admisă de DEX, contra *Îndreptarului* (originalul latin avea accentul pe prima silabă).

(a) asambla „a aranja împreună", nu *a ansambla* (nu e derivat de la *ansamblu*, ci împrumutat din franţuzeşte, unde se zice *assembler*).

ascendent (din lat. *ascendens* „urcător"), nu *aşcendent*. Din aceeaşi rădăcină avem pe *a scanda* (neologism) şi pe *scară* şi *scândură* (cuvinte moştenite).

asidu, v. **asiduu**.

asiduu (conform originalului latinesc *assiduus*), nu *asidu*.

asistent (din fr. *assistant*, lat. *assistens*), nu *azistent*.

asistenţă, nu *azistenţă*, vezi *asistent*.

aşcendent, v. **ascendent**.

(mă) aşed, v. **(a se) aşeza**.

(a se) aşeza, pers. 1 sg. *mă aşez*, nu *mă aşed* (este adevărat că *a se aşeza* este din aceeaşi temă cu *a şedea*, dar nu se conjugă la fel, cum se poate vedea după formele de plural, *aşezăm* etc., faţă de *şedem*.

aţipild, v. **abţibild**.

àugust, nu *agùst* (de fapt, această din urmă formă este moştenită din latineşte, dar s-a impus cealaltă, care este împrumutată).

aureomicină, nu *auromicină* (cuvântul nu e compus cu lat. *aurum* „aur“, ci cu lat. *aureus* „de culoarea aurului“).

auromicină, v. **aureomicină**.

austru, nume de vânt şi de punct cardinal popular („sud“), se pronunţă în două silabe (*àu-stru*), nu în trei (*a-ùs-tru*).

DOOM$_2$: **!austru** s. n., art. *austrul*
DEX$_2$: **AÚSTRU** s. m. Vânt secetos care bate în ţara noastră din sud-vest. [Acc. şi **áustru**] – Lat. **auster**, **-tri**.

autarchie, nu *autarhie* (elementul al doilea al compusului nu este grecescul *arheo* „a fi în frunte, a conduce“, pe care îl avem în *monarhie*, ci grecescul *arkei* „e de ajuns“, deci *autarchie* nu e „conducerea de sine însuşi“, ci „mulţumirea cu ce ai“).

DOOM$_2$: **!autarhie** (*a-u-tar-/-ut-ar-*) s. f., art. *autarhia*, g.-d. art. *autarhiei*; (state) pl. *autarhii*, art. *autarhiile*
DEX$_2$: **AUTARHÍE**, (**2**) *autarhii* s. f. **1.** Politică prin care se tinde spre crearea unei economii naţionale închise, izolate de economia altor ţări. **2.** (Rar) Stat care practică autarhia (**1**); stare de autoizolare economică a unui stat. [Pr.: *a-u-*] – Din fr. **autarchie**.

auto-, element de compunere, se pronunţă în două silabe (*àu-to*), nu în trei (*a-ù-to*).

DOOM$_2$: **!auto** (*a-u-*) adj. invar.

autodeservire, v. **autoservire**.

autoservire, nu *autodeservire* (*deservire* înseamnă „servire cu zel“).

(a) avansa înseamnă „a înainta“, deci *avansaţi înainte* e pleonastic.

avarìe (conform originalului francez), nu *avàrie*.

DOOM$_2$: **!avarie** s. f., art. *avaria*, g.-d. art. *avariei*; pl. *avarii*, art. *avariile* (*-ri-i-*)

(a) avea, pers. 3 subj. *să aibă*, nu *să aivă*.

azistent, v. **asistent**.

azistenţă, v. **asistenţă**.

b

Bacàlbaşa, nu *Bacalbàşa* (e nume turcesc, format din *bakkal* „băcan“ şi *baş* „şef“).

bacăuan, nu *băcăuan*, de vreme ce numele oraşului este *Bacău*, nu *Băcău*.

baieu, v. **boaiou**.

Bakù, conform modelului rusesc, nu *Bàku*.

Balàci, nu *Bàlaci*.

Barcelona se pronunţă în spanioleşte cu θ (ca *th englezesc*); unii încearcă să redea în româneşte acest sunet, pe care noi nu-l avem, şi zic *Barselona*, ceea ce un spaniol nu ar admite, căci *s* este alt fonem decât θ. Trebuie deci păstrată pronunțarea noastră tradițională cu *c*.

barchet, v. **barhet**.

barhet, nu *barchet*: originalul german, *Barchent*, se scrie cu *ch*, dar se pronunţă cu *h*. Pe de altă parte, accentul e pus greşit pe *e*, trebuie pus pe *a*.

> DOOM$_2$: **!barhet** s. n., (sorturi) pl. *barheturi*

basin (din fr. *bassin*), nu *bazin* (cum e în *Îndreptar*). Greşeala se datorează faptului că într-o vreme mulți scriau *s* pentru *z* intervocalic, iar cititorii şi-au închipuit că şi aici *s* trebuie citit *z*.

> DOOM$_2$: **bazin** s. n., pl. *bazine*

baterìe (din fr. *batterie*), nu *batérie*.

Batişte, numele unei străzi din Bucureşti, nu *Batiştei*: nu porneşte de la substantivul comun, învechit, *batişte* „curte“, ci de la un nume de persoană.

Batiştei, v. **Batişte**.

bazin, v. **basin**.

băcăuan, v. **bacăuan**.

bec: în franţuzeşte s-a creat formula *bec de gaz*, curentă pe vremea când străzile erau luminate cu gaz; în argoul răufăcătorilor, *bec de gaz* a ajuns să însemne „sergent de stradă“; s-a format apoi expresia *tomber sur un bec de gaz*, care înseamnă „a o nimeri prost“, oarecum „a cădea în mâna poliției“. În româneşte s-a împrumutat formula scurtată *tomber sur un bec*, iar vorbitorii au crezut că *bec* are aici sensul lui primitiv, anume „cioc“, deci *a cădea pe bec* a fost înțeles ca echivalent cu „a se lovi la mutră“.

benoclu, v. **binoclu**.

beteală, v. **peteală**.

binoclu (din lat. *bini* „de două ori“ şi *oculus* „ochi“), nu *benoclu*.

biscuit (din fr. *biscuit*), nu *biscuite*.

biscuite, v. **biscuit**.

bişniţ, *bişniţă*, v. **biznis**.

bişniţar, v. **biznis**.

bitùm, nu *bìtum* (nici în franţuzeşte, nici în latineşte, accentul nu este pe prima silabă).

DOOM$_2$: **!bitum** s. n., pl. *bitumuri*

biznis (cuvânt englezesc scris *business* „afacere“), nu *bişniţ*, nici *bişniţă*. Derivatul *bişniţar* e format în româneşte, deci nu are model englezesc; cel mai bine ar fi dacă l-am părăsi.

blacheu, nu *placheu* (nu are nimic comun cu *placă* sau cu *a placa*; la bază este un nume de persoană englezesc, *Blackey*).

bleumaren, v. **bleumarin**.

bleumarin (pronunţat *blö-*), nu *blumaren*, nici *bleumaren* (cuvântul e francez, compus din *bleu* „albastru“ şi *marine* „marină“, nu *marin* „marinar“).

blue-jeans (cuvânt englezesc) se pronunţă *blu-gins*, nu *blùgi*.

DOOM$_2$: **blugi** s. m. pl.

blugi, v. **blue-jeans**.

blumaren, v. **bleumarin**.

boaiou, nu *baieu* (originalul francez este scris cu *oy*, pronunţat *oai*: *boyau*, iar ultimele două sunete sunt pronunţate *o*, care, în finala substantivelor, devine normal în româneşte *-ou*).

Bogotá, nu *Bogòta*

Boieriu, în trei silabe (*bo-iè-riu*), nu în patru (*bo-ie-ri-u*); nu e de felul numelor *Gheorghiu, Vasiliu*, ci e o formă regională a numelui *Boieru*.

bojdeucă se pronunţă în trei silabe (*boj-dèu-ca*), nu în patru (*boj-de-ù-ca*).

bòrhot, nu *borhòt*.

DOOM$_2$: **borhot** s. n., pl. **borhoturi**

Bòtev (conform originalului bulgar), nu *Botèv*.

boton, v. **buton**.

brocart, nu *brocat*; greşeala, ce e drept, nu e a noastră, ci a francezilor, care, împrumutând cuvântul italian *broccato*, l-au transformat pe de o parte în *brocat*, pe de alta în *brocart*.

brocat, v. **brocart**.

brusculadă, v. **busculadă**.

Bruxelles se pronunţă corect *brüsèl*, nu *brùxel*.

Bucureşti, articulat *Bucureştiul*. Este foarte adevărat că a fost creat ca un plural: „oamenii, urmaşii lui Bucur“. Dar, fiind numele unei singure localităţi, a devenit cu timpul singular. Este adevărat şi că se zice *Bucureştii Noi*, dar în alte împrejurări nu se poate adăuga un adjectiv la plural. A încercat Camil Petrescu să o facă, în *Un om între oameni*: *fac una de urlă mâine toţi Bucureştii*, dar ne întrebăm: câţi Bucureşti există? Alţii zic *tot Bucureştii*, ceea ce e uşor de văzut că nu merge. Singura soluţie este să formăm singularul *Bucureştiul* şi să-l asociem cu un adjectiv la singular.

Bucureştii, v. **Bucureşti**.

bulentin, v. **buletin**.

buletin (din fr. *bulletin*), nu *bulentin*.

busculadă, nu *brusculadă:* nu are nimic de-a face cu *brusc* (originalul francez este *bousculade*).

butèlie, nu *butelìe* (cuvântul nu conţine sufixul *-ie;* provine din fr. *bouteille*, care are accentul pe primul *e*).

butoane, v. **buton**.

buton (din fr. *bouton*), nu *boton*: pluralul este *butoane* numai cu înţelesul din tehnică, iar pentru obiectul

folosit la îmbrăcăminte, pluralul este *butoni*.

butoni, v. **buton**.

C

cabanos, nu *gabanos* (provine din pol. *kabànos*).

cabrioletă, nu *gabrioletă* (se porneşte de la fr. *cabriolet*).

cadru înseamnă „pătrat“ (din lat. *quadrum*), apoi „ramă“, dacă nu pătrată, cel puțin dreptunghiulară; de aici se ajunge la formule ca: *în cadrul facultății*, *în cadrul congresului*. Toate bune, dar trebuie evitată expresia *în cadrul ciclului*, având în vedere că ciclul e rotund.

cafeină (derivat de la *cafea*), nu *cofeină*.

DOOM$_2$: **!cofeină/cafeină** s. f., g.-d. art. *cofeinei/ cafeinei*

(a) califica, pers. 3 *calìfică*, nu *califìcă* (vezi *Introducerea*).

calitate (din lat. *qualitas*) înseamnă „fel de a fi“, prin urmare *o nouă calitate* nu e greşit; dar la plural, *calități*, se foloseşte numai cu sensul de „însuşiri bune“, deci *calități bune* e pleonastic.

caltaboş, nu *cartaboş*. Originea cuvântului nu e cunoscută cu siguranță, dar pare probabil că e înrudit în vreun fel cu rus. *kolbasa*. În tot cazul, nu are nimic comun, ca origine, cu *carne*.

cantitate: este pleonastică formula *o cantitate de o sută de vagoane*, deoarece e clar pentru oricine că o sută de vagoane constituie o cantitate.

capacitate este „faptul de a putea cuprinde“, apoi „faptul de a fi în stare să execuți ceva“, nu „fabrică“.

Capitòl, sau, şi mai bine, *Capitòliu* (din lat. *Capitolium*), nu *Capìtol* (nume propriu, cu totul altceva decât substantivul comun, *capitol*).

capod, v. **capot**.

capot (din fr. *capot*), nu *capod*.

Càpri, nu *Caprì*.

caractèr, nu *caràcter*; cuvântul e de origine grecească, cu accentul pe *e*, şi a trecut prin latină în franceză, tot în forma aceasta. În latineşte, la nominativ, accentul e pe silaba a doua, dar noi nu ne luăm după nominativ, ci după celelalte cazuri. Ce e drept, în germană, se pune accentul pe cel de-al doilea *a*, dar la noi termenul nu a venit din germană (pentru că în germană se începe cu *ch*, care ar fi dat la noi *h*), ci din fr. *caractère*.

Caragiu (nume macedoromân: „negriciosul“) trebuie pronunțat în trei silabe (*ca-rà-giu*), nu în patru (*ca-ra-giu-u*).

caramea, v. **caramelă**.

caramelă, nu *caramea* (nu e de felul lui *măsea*, pl. *măsele*, ci finala *-lă* face parte din termenul al doilea al compusului: la bază e lat. *mel* „miere“).

cartaboş, v. **caltaboş**.

casă, pl. *case*, nu *căşi* (această din urmă formă este arhaică, dar astăzi e caracteristică pentru vorbirea incultă).

caserie, v. **casierie**.

casierie, nu *caserie*, căci e un derivat de la *casier*, care, la rândul său, e format de la *casă*, cu sufixul *-ier*.

(a) cauza se întrebuințează numai cu complement direct (*a cauza dureri*, *neplăceri* etc.), nu izolat, deci e greşit spus *vinul îmi cauzează*; de altfel, *a cauza*, spre deosebire de *a dăuna*, se poate întrebuința şi pentru lucruri plăcute, ca şi originalul francez *causer*.

cauzal nu trebuie confundat cu *cazual*: primul derivă de la *cauză* şi înseamnă „privitor la cauze“, iar al doilea derivă de la *caz* şi înseamnă „întâmplător“ sau „privitor la cazul gramatical“.

căpşună, pl. *căpşune*, nu *căpşuni* (care e pluralul de la numele plantei).

> DOOM$_2$: **!căpşună** (fruct) s. f., g.-d. art. *căpşunii/ căpşunei*; pl. *căpşuni/căpşune*

căpşuni, v. **căpşună**.

cărdăşie, nu *cârdăşie* (nu e derivat de la *cârd*, ci de la *cardaş*, cuvânt arhaic care înseamnă „camarad“).

> DOOM$_2$: **!cârdăşie** s. f., art. *cârdăşia*, g.-d. *cârdăşiei*; pl. *cârdăşii*; art. *cârdăşiile*

căşi, v. **casă**.

cârdăşie, v. **cărdăşie**.

cea ce, *ceeace*, v. **ceea ce**.

cearceaf, v. **cearşaf**.

cearşaf, nu *cearceaf* (originalul turcesc este *çarşaf*).

> DOOM$_2$: **!cearşaf/cearceaf** s. n., pl. *cearşafuri/ cearceafuri*

ceasla, v. **şasla**.

cèea cè, nu *ceà ce* şi, cu atât mai puţin *ceàce:* partea întâi a compusului este demonstrativul *(a)ceea*.

Centrocoop, nu *Centrocop*: e scurtat din *centrala cooperativelor*. Vezi şi *cooperativă*.

Centrocop, v. **Centrocoop**.

cereale, în patru silabe (*ce-re-a-le*), nu în trei (*ce-rea-le*).

cèrere, nu *cerère* (e de la verbul de conjugarea a III-a, *a cere*).

Cernavodă, nu *Cernavoda*; e adevărat că originalul slav, care înseamnă „apă neagră“, e cu *a* final, dar acesta este accentuat în slavă; din momentul în care nu-l mai accentuăm, nu are nici un rost să mai pronunţăm cu *a*.

(a) certifica, pers. 3 *certìfica*, nu *certifica* (vezi *Introducerea*).

cescuţă, v. **ceşcuţă**.

ceşcuţă (diminutiv de la *ceaşcă*), nu *cescuţă* (nu e nici un motiv să schimbăm pe ş în *s*).

cf., pronunţat *cònfer* (cuvânt latinesc, care înseamnă „pune alăturea“, deci „compară“), nu *conform*, ceea ce înseamnă că urmează un acuzativ, nu un dativ.

chei, cum spune aproape toată lumea, nu *cheu*, cum spun marinarii.

chepeng (din tc. *kepenk*), nu *chipeng*.

chermesă, nu *chermeză* (cuvânt flamand, luat de noi din franceză, unde se scrie *kermesse*, deci se pronunţă cu *s*; partea întâi a compusului este flamandul *kerk* „biserică“, iar partea a doua este cuvântul pe care l-am adoptat sub forma *mesă* „slujbă bisericească“).

> DOOM$_2$: **!chermeză** s. f., g.-d. *chermezei*; pl. *chermeze*

chermeză, v. **chermesă**.

cheu, v. **chei**.

chewing-gum („gumă de mestecat“), cuvânt englezesc, pronunţat *ciùing-gam*, nu *ciugă*.

chibrit „beţişor de lemn cu care se aprinde focul“, greşit folosit pentru a denumi cutia. Pluralul e

chibrituri, nu *chibrite*.

chibrite, v. **chibrit**.

Chicago se pronunţă *şicago*, nu *cicago*.

chiftea (din turc. *köfte*), nu *piftea* (cei care pronunţă cu *p-* îşi închipuie că e un cuvânt de felul lui *piept*, *picior*, pronunţate rustic *chept*, *chicior*).

chihlibar (din turc. *kehlibar*), nu *chihlimbar* (cum e în *Îndreptar*), nici *chilimbar*.

DOOM$_2$: **chihlimbar** (*chi-hlim-*) s. n., (bucăţi, obiecte) pl. *chihlimbare*

chihlimbar, v. **chihlibar**.

Chile se pronunţă corect *cile*, nu *cili*, nici *kile*.

chilimbar, v. **chihlibar**.

chiosc, v. **chioşc**.

chioşc (din tc. *köşk*), un *chiosc*. E adevărat că în franţuzeşte, unde cuvântul e de asemenea împrumutat din turceşte, se pronunţă cu *s*, deoarece franceza nu are grupul de sunete *şk*, dar aceasta nu ne priveşte.

chipeng, v. **chepeng**.

chiuvetă, vezi **cüvetă**.

choix à la crème, v. **chou à la crème**.

chou à la crème (expresie franceză, numele unei prăjituri). Am văzut acum câtăva vreme la un restaurant, scris pe listă, *şoala crem*. Acum, la cofetării, expresia a fost analizată şi s-a ajuns la scrierea *choix à la crème*; dar *choix* înseamnă „alegere“!

cicatrìce (după originalul latin), nu *cicàtrice*.

ciment, nu *ţiment* (cuvântul este de origine latină, iar pronunţarea cu *ţ* este germană).

cireaşă, pl. *cireşe*, nu *cireşi* (care e pluralul de la numele pomului).

DOOM$_2$: **!cireaşă** s. f., art. *cireaşa*, g.-d. art. *cireşii/cireşei*; pl. *cireşi/cireşe*

cireşi, v. **cireaşă**.

cismar, v. **cizmă**.

cismă, v. **cizmă**.

cismărie, v. **cizmă**.

citronadă, nu *sitronadă*. Ne luăm, ca de obicei, după felul cum scriu francezii, *citronade*, şi după felul cum apare rădăcina în latineşte, nu după felul în care pronunţă francezii, cu *s-*; de altfel avem din aceeaşi rădăcină cuvintele *citric*, *citrat*, cu *c-*, şi e preferabil să nu le despărţim.

DOOM$_2$: **!citronadă** [*ci* pron. *si*] (*ci-tro-*) s. f., g.-d. art. *citronadei*; pl. *citronade*

ciungă, v. **chewing-gum**.

civil (din lat. *civilis*), nu *ţivil*.

cizmă (în acord cu originalul maghiar), nu *cismă*; la fel trebuie scrise şi pronunţate derivatele *cizmar*, *cizmărie*, nu *cismar*, *cismărie*.

claun, v. **clovn**.

clinic înseamnă „cu pat“, „de pat“ (provine din grecescul *kline* „pat“), iar *spital* este instituţia medicală în

care bolnavii sunt ţinuţi în pat, deci formula *spital clinic*, răspândită în prezent, este pleonastică.

clovn, nu *claun* (cuvântul este de origine engleză; în englezeşte se scrie *clown* şi se pronunţă aproximativ *clăun*, dar la noi s-a generalizat scrierea *clovn* cu pronunţarea respectivă).

DOOM$_2$: **!clovn/**(înv.) **claun** s. m., pl. *clovni/clauni*

cnocdaun, v. **knock down**.

cnocaut, v. **knock out**.

codevălmăşie, v. **devălmăşie**.

cofeină, v. **cafeină**.

coleg: formula curentă azi *el şi alţi colegi ai lui* duce la ideea că „el“ este propriul său coleg.

coloare, v. **culoare**.

combaină, v. **combină**.

combină, nu *combaină* (nu are nici un rost să pronunţăm englezeşte un cuvânt romanic derivat de la *a combina*, pentru a cărui rădăcină vezi *binoclu*).

(a) comemora a însemnat întâi „a-şi aduce aminte“, „a pomeni“, apoi s-a ajuns la „a face o sărbătoare pentru ceva din trecut“. E greşit însă *comemorăm o sută de ani de la naşterea lui Sadoveanu*, căci nu comemorăm anii, ci pe Sadoveanu.

(a) comenta înseamnă „a discuta în amănunte“, nu „a bombăni“, „a protesta“ şi, cu atât mai puţin, „a bârfi“.

companie, pl. *companii*, nu *compănii* (vezi explicaţia la *cravată*).

compănii, v. **companie**.

competitivitate, nu *competivitate* (e derivat, cu sufixul *-itate*, de la *competitiv*, iar acesta, cu sufixul *-iv*, de la forma originară a lui *competiţie*).

competivitate, v. **competitivitate**.

(a se) complace, v. **(a se) complăcea**.

(a se) complăcea, nu *a se complace* (e format de la *a plăcea*, verb de conjugarea a II-a).

complect, v. **complet**.

(a) complecta, v. **(a) completa**.

complementar, nu *complimentar* (e derivat de la *complement* „adaos“, nu de la *compliment* „cuvânt de laudă“).

complet (din fr. *complet*, lat. *completus*), nu *complect*.

(a) completa, nu *a complecta* (vezi *complet*).

complimentar, v. **complementar**.

condescendenţă nu înseamnă „respect“, cum cred unii (şi DEX), ci „atitudine binevoitoare faţă de un inferior“ (e din aceeaşi familie cu *a descinde*, care înseamnă „a coborî“).

DEX$_2$: **CONDESCENDÉNŢĂ** s. f. Purtare plină de consideraţie şi de bunăvoinţă faţă de cineva; respect, amabilitate, deferenţă. – (Peior.) Aer de superioritate, infatuare, semeţie. – Din fr. **condescendance**.

confrontativ, v. **confruntativ**.

confruntativ, nu *confrontativ* (trebuie tratat la fel cu *a confrunta*, neologism care s-a orientat după *frunte* şi *a înfrunta*, moştenite din latineşte).

conjectură, v. **conjunctură**.

conjunctură „gruparea împrejurărilor care constituie o situație momentană“, nu *conjectură*, care e corect numai cu înțelesul de „ipoteză, presupunere“. Cele două substantive au comun numai prefixul *con*-, iar temele prezintă două verbe diferite în latineşte: *conjunctură* e de la *iungere* „a lega“, iar *conjectură*, de la *iacere* „a arunca“.

(a) conrespunde, v. **(a) corespunde**.

conrupt, v. **corupt**.

consanguin, v. **consangvin**.

consangvin, nu *consanguin*, vezi *sangvin*.

(a) consta, pers. 3 sg. ind. prez. e *const¶*, nu *cònstă* (verbul e derivat de la *a sta*, cu prefixul *con*-).

(a) constipa, nu a *constupa*: nu are nimic comun cu *a astupa*, punctul de plecare este lat. *constipare*.

(a) constupa, v. **(a) constipa**.

(a) consulta înseamnă „a cere un sfat“, iar la reflexiv, *(a se) consulta* este acelaşi lucru cu *a se sfătui*. Greşit se zice *doctorul m-a consultat*, cu înțelesul de „m-a examinat“.

conştiință (cu doi *i* vocalici), vezi *ştiință*.

containăr, v. **conteinăr**.

conteinăr, nu *containăr*: cuvântul este englezesc, se scrie în englezeşte *container*, dar se pronunță *conteinăr*.

DOOM$_2$: **!container** (-*tai*-) s. n., pl. *containere*

contigent, v. **contingent**.

contingent (din fr. *contingent*), nu *contigent*, nici *cotigent*.

continu, v. **continuu**.

(a) continua înseamnă „a merge mai departe“, prin urmare *a continua mai departe* este pleonastic.

continuu (din lat. *continuus*), nu *continu*. Aici se ridică o problemă complicată: verbul latinesc *continere* are mai multe înțelesuri, după rolul atribuit prefixului *con*-, de exemplu, înseamnă „(cuprins) în sine“ (de unde neologismul *a conține*), sau „a opri“ (de unde verbul moştenit *a conteni*, care a dat derivatul *necontenit*, adică „neîncetat“); pe de altă parte, de la *continuu* „neîntrerupt“, s-a format *încontinuu*, pe care unii îl pronunță *incontinuu*, ceea ce ar trebui, de fapt, să fie negativul lui *continuu*: cel mai bine ar fi să renunțăm atât la *încontinuu*, cât şi la *incontinuu*, de vreme ce *continuu* e suficient pentru a exprima ideea.

contoar, v. **contor**.

contor „aparat de calculat“ (din fr. *compteur*), nu *comptoar*, care înseamnă „birou de comerț“ (din fr. *comptoir*).

contumacìe, nu *contumàcie* (e format cu sufixul -*ie*), de la fr. *contumace*.

cooperativă, nu *coperativă* (e format de la *opera* cu prefixul *co*-).

cooproprietar, v. **coproprietar**.

(a) coopta, nu *a copta* (e format din *a opta* cu prefixul *co*-).

(a) coparticipa e pleonastic, de vreme ce nu se poate participa decât împreună cu alții, prin urmare *co*- e de prisos.

DEX$_2$: **COPARTICIPÁ**, *copartícip*, v. I. Intranz. A participa la ceva împreună cu alții. – Din fr. **coparticiper**.

coperativă, v. **cooperativă**.

copertă, pl. *coperte*, nu *coperți* (la femininele noi, nu se mai formează pluralul cu -*i*, vezi *cravată*).

coperți, v. **copertă**.

> DOOM$_2$: **!copertă** s. f., g.-d. art. *coperții/copertei*; pl. *coperți/ coperte*

coproducție e greşit: sunt doi sau mai mulți producători numiți *coproducători*, pentru că produc împreună, dar producția e una singură, nu împreună cu alta.

> DEX$_2$: **COPRODÚCȚIE**, *coprodúcții*, s. f. Producție cinematografică, film realizat prin colaborarea unor studiouri cinematografice din două sau mai multe țări. – Din fr. **coproduction**.

coproprietar, nu *cooproprietar* (e format din *proprietar* cu prefixul *co*-).

copta, v. **coopta**.

coraj, v. **curaj**.

coraport e greşit: cineva e *coraportor*, pentru că a făcut împreună cu altcineva un raport, dar raportul e unul singur, sau, dacă fiecare dintre cei doi raportori a făcut câte un raport, ele sunt independente unul de altul.

> DEX$_2$: **CORAPÓRT**, *coraporturi*, s. n. Raport de completare care însoțeşte raportul principal prezentat de o altă persoană. – **Co- + raport** (după rus. *sodoklad*).
> DOOM$_2$: **coraport** s. n., pl. *corapoarte*

coreferat e greşit, întocmai ca *coraport*.

> DEX$_2$: **COREFERÁT**, *coreferate*, s. n. Referat care reia şi dezvoltă (critic) unele probleme dezbătute într-un referat. – **Co- + referat** (după rus. *sodoklad*).

corent, v. **curent**.

(a) corespunde, nu *a conrespunde* (încă din latineşte *con*- urmat de *r*- a devenit *cor*-).

corigent, nu *corijent* (este adevărat că în franțuzeşte *corriger* „a corija" se pronunță cu *j*, dar *corigent* e din latinescul *corrigens*).

> DOOM$_2$: **!corijent/corigent** adj. m., s. m., pl. *corijenți/corigenți*; adj. f., s. f., *corijentă/corigentă*, pl. *corijente/corigente*

corijent, v. **corigent**.

còroner, nu *coròner*, nici *coronèr*, cum e în DEX (cuvântul nu e românesc, ci englezesc, şi deci trebuie pronunțat englezeşte).

corupt, nu *conrupt* (din lat. *corruptus*; vezi explicația de la [*a*] *corespunde*).

corvadă, nu *corvoadă* (cum e în *Îndreptar*): ultima formă e nejustificată, indiferent dacă pornim de la it. *corvada* sau de la fr. *corvée*. De altfel, pluralul e numai *corvezi*.

corvoadă, v. **corvadă**.

> DOOM$_2$: **corvadă/corvoadă** s. f., g.-d. art. *corvezii*; pl. *corvezi*

cotigent, v. **contingent**.

craca, v. **cracauer**.

cracauă, v. **cracauer**.

cracauer (cuvânt german, *Krakauer* „din Cracovia“, pronunţat *krakauăr*), nu *cracauă* (unii, pornind de la forma greşită, articulată, deci *cracaua*, au refăcut o formă nearticulată *cracà*, după modelul *măsea*, *măseaua*).

DOOM$_2$: **cracauer** (*-ca-uer*) s. n.

cratèr, nu *cràter* (accentul e pe finală în franceză, de unde am luat noi cuvântul, şi de asemenea în greaca veche, de unde a fost format; în latină, accentul e pe *e* la celelalte cazuri decât nominativul: numai în germană este pe *a*). *Îndreptarul* admite ambele accentuări.

DOOM$_2$: **!crater** s. n., pl. *cratere*

cratiță, pl. *cratițe*, nu *crătiți* (această din urmă formă este incultă).

cravată, pl. *cravate*, nu *cravăți* (procedeul de formare a pluralului cu *-i* şi cu schimbarea lui *a* în *ă* nu mai funcționează la neologisme).

cravăți, v. **cravată**.

crătiți, v. **cratiță**.

(a) crea, nu *a creia* (originalul latin e *creare*): pers. 3 sg. ind. prez. e *creează* (în trei silabe: *cre-ea-ză*, nu în două: *crea-ză*).

creație, în patru silabe (*cre-a-ți-e*), nu în trei (*crea-ți-e*).

crează, v. **(a) crea**.

creia, v. **(a) crea**.

creier, nu *crier*.

creion, nu *creon* (provine din fr. *crayon*, pronunțat cu *ei*).

creon, v. **creion**.

crenvirşt, v. **crenvurşt**.

crenvişi, v. **crenvurşt**.

crenvişti, v. **crenvurşt**.

crenvurşt, nu *crenvirşt*, nici *crenvişti*, sau *crenvişi* (la bază, este un cuvânt german din Austria, format din *Kren* „hrean“ şi *Wurst* „cârnat“; ce e drept, pluralul german e cu *ü*, *Würste*, dar noi formăm pluralul româneşte, cu *i* final, şi nu e nici un motiv să pornim de la pluralul german).

DOOM$_2$: **!crenvurst** s. m., pl. *crenvurşti*

crepùscul, nu *crepuscùl* (chiar dacă am luat cuvântul din franţuzeşte, unde accentul este pe cel de-al doilea *u*, noi accentuăm ca în originalul latin, deci pe primul *u*).

crevet, v. **crevetă**.

crevetă, pl. *crevete*, nu *crevet*, pl. *creveți* (originalul francez, *crevette*, e feminin).

DOOM$_2$: **!crevete** s. m., pl. *creveți*

crier, v. **creier**.

cuban, nu *cubanez:* nu există un sufix *-anez*.

DOOM$_2$: **cubanez** adj. m., s. m., pl. *cubanezi*; adj. f., s. f.
cubaneză, pl. *cubaneze*

cubanez, v. **cuban**.

cucurbitacee, nu *curcubitacee* (la bază e lat. *cucurbita* „dovleac“).

cucùtă, nu *cùcută* (originalul latin avea accentul pe silaba a doua).

culoare, nu *coloare* (vine din fr. *couleur*; totuşi se zice *a colora*, cu *o* în prima silabă, după modelul latinesc).

cult, ca adjectiv, are pluralul feminin *culte*, dar ca substantiv neutru, are pluralul *cùlturi*; afară de aceasta, substantivul înseamnă „sentiment religios“, „adorare religioasă“, deci formula *culte religioase* este de două ori greşită.

culte, v. **cult**.

cùmul (conform accentuării originalului latin), nu *cumùl*.

cunoştiinţă, v. **cunoştinţă**.

cunoştinţă, nu *cunoştiinţă* (*ştiinţă* şi *conştiinţă* au doi *i*, pentru că în aceste două cazuri sufixul -*inţă* se adaugă la tema *şti*-, deci primul *i* face parte din temă, iar al doilea din sufix, pe când la *cunoştinţă*, sufixul -*inţă* se adaugă la tema *cunoşt*- din *a cunoaşte*, deci fără *i*).

curaj, nu *coraj* (din fr. *courage*).

curcubitacee, v. **cucurbitacee**.

curent, nu *corent* (din fr. *courant*).

cüvetă, eventual *chiuvetă*, nu *ghivetă*, nici *ghiuvetă* (originalul francez este *cuvette*).

DOOM$_2$: **chiuvetă** (*chiu*-) s. f., g.-d. art. *chiuvetei*; pl. *chiuvete*

cuviincios, nu *cuvincios* (e format de la *cuviinţă*, unde *vi*- este rădăcina verbului *a veni*, iar -*inţă*, sufix, deci trebuie doi *i*).

cuvincios, v. **cuviincios**.

dar, v. **însă**.

dàfin, nu *dafìn* (în toate limbile care cunosc cuvântul, accentul este pe *a*).

dantist, v. **dentist**.

(a) decima înseamnă „a omorî unul din zece“ (e derivat în latineşte de la *decem* „zece“), deci e greşit spus *i-a decimat pe toți* sau *i-a decimat până la unu*.

decât şi **numai** se întrebuințează paralel, primul după o negație, al doilea după un verb afirmativ. Deci *n-am decât doi lei* şi *am numai doi lei*. E greşit şi *am decât doi lei*, şi *n-am numai doi lei*.

defect este substantiv (conform originalului latin *defectus* „lipsă“), nu adjectiv cu înțelesul de „stricat“.

> DEX$_2$: **DEFÉCT**, **-Ă**, *defecți*, *-te*, s. n., adj. [...] **2.** Adj. Care s-a defectat, s-a stricat; care are un defect (**1**). – Din lat. **defectus**, germ. **Defekt**.

defecțiune este „părăsirea unui aliat sau a unei acțiuni“, nu „stricare“ (nu e derivat de la *defect*, căci sufixul *-iune* nu se întrebuințează aşa); *defecțiune* provine din latinescul *defectio*.

> DEX$_2$: **DEFECȚIÚNE**, *defecțiuni*, s. f. Deranjament, defect care împiedică buna funcționare a unei maşini, a unui aparat, a unui mecanism,desfăşurarea normală a unei acțiuni etc. [Pr.: -ți-u-] – Din **defect**. Cf. fr. d é f e c t i o n, lat. d e f e c t i o, -o n i s.

(a) degaja înseamnă „a elibera“; în limbajul sportiv se zice greşit *a degaja balonul* cu înțelesul de „a trimite mingea departe“; de fapt, *se degajează terenul*, nu *balonul*.

(a) delapida, v. **(a) dilapida**.

delicios are patru silabe (*de-li-ci-os*, fiind derivat de la *deliciu*), nu trei (*de-li-cios*).

> DOOM$_2$: **delicios** (*-cios*) adj. m., pl. *delicioşi*; f. *delicioasă*, pl. *delicioase*

deliciu are patru silabe (*de-li-ci-u*), conform originalului latin (*delicium*), nu trei (*de-li-ciu*).

> DOOM$_2$: **deliciu** [*ciu* pron. *cĭu*] s. n., art. *deliciul*; pl. *delicii*, art. *deliciile* (*-ci-i-*)

delicvent, v. **delincvent**.

delincvent, nu *delicvent*; nu se porneşte de la *delict*: în latineşte, prezentul, deci şi participiul prezent care e la baza cuvântului nostru, are un *n*, care nu mai apare la supin, de unde e format derivatul pe care noi l-am împrumutat sub forma *delict*.

dentist, nu *dantist*; pentru cuvintele franceze de origine latină se porneşte în general de la forma scrisă, care e mai apropiată şi de latină, şi de română decât cea pronunțată (francezii scriu *dentiste* şi pronunță

dantist).

(a) depila înseamnă „a curăța de păr“ (din fr. *dépiler*), deci e greşit spus *prune depilate* cu înțelesul de „prune curățate de coajă“ (aici s-a pornit de la fr. *peler*, care e din aceeaşi rădăcină cu *peau* „piele“ şi cu *piele* al nostru).

de puțin, v. **puțin**.

desagi e feminin, nu masculin, fiind pluralul de la *desagă*.

(a) descheia, nu *a deschia* (fiind derivat de la *cheie*).

(a) deschia, v. **(a) descheia**.

(a) deschide, nu *a deşchide* (format cu prefixul *des*-). În limbajul sportiv se întâlneşte expresia *X îl deschide pe Y*, când un jucător pasează altuia mingea; formula este greşită. S-a pornit de la expresia franceză *ouvrir sur*, unde *sur* nu înseamnă „pe“, ci „înspre“, deci e vorba de „a deschide (înaintarea) înspre…“.

deseară, nu *diseară* (prefixul este *de*-, nu *di*-).

DOOM$_2$: **!diseară/deseară** adv.

desemn, v. **desen**.

(a) desemna, v. **(a) desena**.

desen, nu *desemn*: s-a încercat aranjarea după *semn* (care e moştenit din lat. *signum*), dar n-a prins; de altfel, nici în franțuzeşte, de unde provine *desen*, nu s-a păstrat legătura între *dessin* „desen“ şi *signe* „semn“.

(a) desena „a face un desen“ (vezi *desen*), nu *a desemna*, care e corect, dar cu înțelesul de „a indica, a numi pe cineva într-o funcție“.

(a) desființa, nu *a desfința* (vezi explicațiile date la *(a) înființa*).

(a) desfința, v. **(a) desființa**.

(a) despera, nu *a dispera;* prima formă vine din latineşte, dar poate fi interpretată şi ca formată în româneşte, de la *a spera*; cea de-a doua vine probabil din italiană, dar poate fi înțeleasă şi ca pronunțare regională românească a celei dintâi.

DOOM$_2$: **!dispera (a ~)** (*dis-pe-/di-spe*-) vb., ind. prez. 3 *disperă*

(a) despiedeca, vezi **(a) despiedica**.

(a) despiedica, nu *a despiedeca*, de vreme ce zicem *piedică*, nu *piedecă*.

(a) despuia, nu *a despoia*; în cuvintele moştenite din latineşte, *o* neaccentuat a devenit *u*, deci zicem corect *despoi*, *despoaie*, dar *despuiem, a despuia*.

(a) deşchide, v. **(a) deschide**.

detail, v. **detaliu**.

detailat, v. **detaliat**.

detaliat, nu *detailat* (e din fr. *détaillé*, dar forma românească s-a orientat după *detaliu*).

detaliu, nu *detail* (e din fr. *détail*, dar aranjat după originalul latin, ca şi *talie*, din fr. *taille*, care provine din aceeaşi rădăcină cu *detaliu*).

(a) determina, pers. 3 sg. ind. prez. *detèrmină*, nu *determìnă* (vezi forma fără prefix *(a) termina*).

devălmăşie, nu *codevălmăşie* (un obiect în devălmăşie nu poate fi avut decât împreună cu alți posesori, deci prefixul *co*- aici e pleonastic).

dezastros, nu *dezastruos* (această din urmă formă este totuşi recomandată de *Îndreptar*); nimic nu justifică adăugarea unui *u* (originalul francez nu-l are).

dezastruos, v. **dezastros**.

> DOOM$_2$: **dezastruos** (-*tru-os*) adj. m., pl. *dezastruoşi*; f. *dezastruoasă*, pl. *dezastruoase*

dezident, v. **disident**.

dialog „convorbire“, nu numai între două persoane, cum se crede uneori, ci şi între mai multe (*dia-* nu înseamnă „doi“, ci „între“).

diaree, nu *diarie* (forma cu *e* este justificată prin intermediarul latin şi francez şi explicabilă prin originalul grec, care avea diftongul *oi*; s-ar putea ca forma cu *i* să fie mai veche în româneşte, deci explicabilă nu printr-o greşeală, ci prin împrumut direct din greaca mai nouă, unde diftongul *oi* a devenit *i*).

diarie, v. **diaree**.

dicotomie, v. **dihotomie**.

dihotomie, nu *dicotomie* (prima parte a compusului este gr. *dikha* „împărţit în două“, pe care îl avem în *dihonie*).

> DOOM$_2$: **!dicotomie/dihotomie** s. f., art. *dicotomia/dihotomia*, g.-d. art. *dicotomiei/dihotomiei*; pl. *dicotomii/dihotomii*, art. *dicotomiile/dihotomiile*

(a) dilapida, nu *a delapida*; originalul latin e *dilapidare*, iar forma intermediară franceză e *dilapider*. Prefixul e *dis-*, care arată împrăştierea, iar rădăcina e lat. *lapis*, cu genitivul *lapidis* „piatră“. Înţelesul primar a fost „a împrăştia pietre“.

> DOOM$_2$: **delapida (a ~)** vb., ind. prez. 3 *delapidează*

dilemă înseamnă „obligaţie de a alege între două soluţii (de obicei ambele neplăcute)“, nu „încurcătură, greutate în general“, deci este greşit spus *sunt într-o mare dilemă de bani*.

Dimìtrie (conform accentuării originalului grecesc şi a intermediarului slav), nu *Dimitrìe*.

dìploma (conform cu originalul grecesc), nu *diplòma*.

dirèctor (subst.), nu *directòr: directòr* (adj.), nu *dirèctor*.

diseară, v. **deseară**.

disertaţie, nu *dizertaţie* (în latineşte şi în franţuzeşte e cu doi *s*).

disident, nu *dizident*, nici *dezident*; modelul francez, *dissident*, e din latineşte, unde *dis-* e prefixul care arată despărţirea, iar *sedeo* este „a şedea“.

(a) dispare, v. **(a) dispărea**.

(a) dispărea, nu *a dispare* (e format ca *(a) părea*, vezi acest cuvânt).

(a) dispera, v. **(a) despera**.

(a) displace, v. **(a) displăcea**.

(a) displăcea, nu *a displace* (e format de la *(a) plăcea*, vezi acest cuvânt).

dizertaţie, v. **disertaţie**.

dizident, v. **disident**.

doamna se foloseşte corect numai cu numele de familie (de obicei al soţului), chiar dacă la mijloc se pune şi prenumele soţiei, deci *doamna Popescu*, *doamna Maria Popescu*; eventual se poate spune numai *doamnă*, *doamna*, dar în nici un caz numai cu prenumele: *doamna Maria*. Desigur, modelul a fost furnizat de obiceiul franţuzesc (vezi *madam*). Ce e drept, în limba veche, soţiile voievozilor erau numite *Doamna Oltea*, *Doamna Stanca*, dar aici *doamna* era echivalent cu „soţia domnului“, şi pe atunci nu existau nume de familie.

doar, v. **(a se) mărgini**.

Dòbrogea, nu *Dobrògea*.

doctorantură, v. **doctorat**.

doctorat, nu *doctorantură*, această din urmă formă e copiată după *aspirantură*, format cu sufixul *-ură* de la *aspirant*, dar *doctorant* nu există.

> DOOM$_2$: **doctorantură** (rar) s. f., g.-d. art. *doctoranturii*
> DEX$_2$: **DOCTORANTÚRĂ** s. f. (Rar) Perioada cât o persoană este doctorand; *p. ext.* doctorat. – Din **doctorand**.

dòctoriță (format în româneşte de la *dòctor*), nu *doctorìță*.

Doi Mai, v. **Două Mai**.

dolicocefal, v. **dolihocefal**.

dolihocefal, nu *dolicocefal* (partea întâi a compusului este gr. *dolikhos* „lung“).

> DOOM$_2$: **!dolicocefal** adj. m., pl. *dolicocefali*; f. *dolicocefală*, pl. *dolicocefale*

Două Mai (numele unei localități din Dobrogea), nu *Doi Mai*, de vreme ce se zice *în ziua de două mai*.

drajele, v. **drajeu**.

drajeu, pl. *drajeuri*, nu *drajele*. Este adevărat că originalul francez (*dragée*) este feminin, dar nu este nici pe departe singurul caz în care un feminin francez devine în româneşte neutru. De altfel, ca să avem pluralul *drajele*, ar trebui ca singularul să fie *drajea*, iar această formă nu există.

dresură e format de la *a dresa*, cu sufixul *-ură* (accentuat pe *u*); la plural se aude uneori *drèsuri de animale*; în felul acesta, cuvântul devine pluralul lui *dres* „reparat, reparație“, sau „fard, cosmetic“.

Dreyfus se pronunță corect *drefüs*, nu *dràifus* (chiar dacă numele este de origine germană, e purtat de un francez şi deci trebuie pronunțat franțuzeşte).

dumìnică (conform accentuării originalului latin), nu *dùminică*.

e

ecsecrabil, v. **execrabil**.

ecserciţiu, v. **exerciţiu**.

ecsista, v. **exista**.

ecuator trebuie pronunţat în trei silabe (*e-cua-tor*), ca în latină şi în franceză, nu în patru (*e-cu-a-tor*), cum e în *Îndreptar*.

> DOOM$_2$: **ecuator** (-*cu-a*-) s. n.

ecuaţie trebuie pronunţat în patru silabe (*e-cua-ţi-e*), ca în latină şi în franceză, nu în cinci (*e-cu-a-ţi-e*), cum e în *Îndreptar*.

> DOOM$_2$: **ecuaţie** (-*cu-a-ţi-e*) s. f., art. *ecuaţia* (-*ţi-a*), g.-d. art. *ecuaţiei*; pl. *ecuaţii*, art. *ecuaţii*, art. *ecuaţiile* (-*ţi-i*-)

(a) edifica, pers. 3 sg. ind. prez., *edìfică*, nu *edifică* (vezi *Introducerea*).

eficent, v. **eficient**.

eficient (din lat. *efficiens*), nu *eficent*.

egrasie, v. **igrasie**.

(a) egzagera, v. (**a) exagera**.

Eiffel se pronunţă corect (franţuzeşte) *efèl*, nu *àifal*, indiferent de originea numelui.

emerit nu înseamnă „meritos“, ci „care şi-a îndeplinit sarcina“, „care s-a retras din activitate“, ca originalul latin *emeritus* (vezi *Introducerea*).

> DEX$_2$: **EMERÍT**, **-Ă**, *emeriţi*, *-te*, adj. **1.** (Ieşit din uz) Calificativ cuprins în titlul de onoare acordat unui artist, unui profesor, unui medic etc. care s-a distins în mod deosebit în activitatea sa. **2.** Experimentat, versat, priceput. – Din fr. **émérite**, lat. **emeritus**.

emisfer, v. **emisferă**.

emisferă (format din elementele vechi greceşti *hemi*- „jumătate“ şi *sphaira* „sferă“), nu *hemisferă*; *h* nu se mai pronunţă nici în greceşte, nici în limbile romanice apusene. Ce e drept, în alte compuse primul element rămâne *hemi*-, dar nu aici. Mai grav este că unii medici zic *(h)emisfer cerebral*. E adevărat că Gr. Alexandrescu, în *Câinele soldatului*, scrie *emisferul nostru*, greşit; odată ce zicem *sferă*, nu *sfer*, nu avem nici un motiv să suprimăm pe *-ă* de la *emisferă*.

(a) enerva, nu *a inerva* (această din urmă formă e folosită pe de o parte de oamenii inculţi, care pronunţă pe *e* neaccentuat ca *i*, pe de altă parte de unii medici, care o justifică cu argumentul că e vorba de „a intra“ în nervi, nu de a ieşi; dar există şi verbul *a inerva*, cu înţelesul de „a forma reţeaua de nervi a unui organ“ (din fr. *innerver*).

Envèr, nu *Ènver*.

epòca, nu *època*. Provine din fr. *époque*, împrumutat, la rândul lui, din greaca veche. Ce e drept, *o* era scurt în greceşte şi, dacă termenul ar fi fost împrumutat în latină, accentul ar fi fost mutat pe *e*. Dar în latineşte, cuvântul nu e atestat. Italienii au procedat cum ar fi făcut-o romanii şi zic *època*. Probabil de aici vine la noi varianta cu accentul pe inițială. Dar noi am făcut împrumutul din franceză şi se cuvine să şi accentuăm ca francezii.

DOOM$_2$: **epocă** s. f., g.-d. art. *epocii*; pl. *epoci*

(a) escalada înseamnă „a trece peste un obstacol (un gard, un zid etc.)“, nu „a creşte“, „a dezvolta“, deci se spune greşit *escaladarea războiului*.

escavator, v. **excavator**.

eschibiție, v. **exhibiție**.

escroc (din fr. *escroc*), nu *excroc*.

escursie, v. **excursie**.

esperență, *esperiență*, v. **experiență**.

(a) esplota, v. **(a) exploata**.

(a) esprima, v. **(a) exprima**.

(a) etala înseamnă „a expune (pentru vânzare) în mod pretențios, pentru a atrage atenția“, nu „a expune“ pur şi simplu. *A se etala* este „a se tolăni“.

eterogen, nu *heterogen*; e adevărat că originalul vechi grecesc începe cu *heteros* „altul“, dar *h* nu mai e pronunţat nici în greceşte, nici în limbile romanice.

exact se pronunţă *egzact*, nu *ezact*.

(a) exagera se pronunţă *a ecsagera*, nu *a egzagera*.

examen se pronunţă *egzamen*, nu *ezamen*, nici *esamen*.

excavator (din fr. *excavateur*), nu *escavator*.

excelent, pronunţat *ecscelent*, nu *ecşcelent*.

excroc, v. **escroc**.

excursie, nu *escursie* (din fr. *excursion*, lat. *excursio*); pronunţarea greşită întunecă înțelesul prefixului *ex-* „afară“.

execrabil se pronunţă *egzecrabil*, nu *ecsecrabil*.

(a) executa [se pronunţă *a egzecuta*], nu *a ezecuta*.

exemplu pronunţat *egzemplu*, nu *ecsemplu*, nici *ezemplu*.

(a) exercita, pers. 3 ind. prez. *exèrcită* (conform accentuării originalului latin), nu *exercìtă*.

exercițiu, pronunţat *egzercițiu*, nu *ecsercițiu*, nici *ezercițiu*.

exhibiție (din lat. *exhibitio*), nu *eschibiție*.

(a) exista, pronunţat *egzista*, nu *ecsista*, nici *ezista*.

experiență (din lat. *experientia*), nu *esperiență*, nici *esperență*.

(a) exploada, v. **(a) exploda**.

(a) exploata (din fr. *exploiter*), nu *a esplota*.

(a) exploda, nu *a exploada*.

(a) exprima (conform originalului latin *exprimere*), nu *a esprima*. *(A se) exprima* înseamnă „a-şi face cunoscute gândurile cu ajutorul vorbirii“, deci nu e corect să se adauge o propoziție completivă care să arate ce s-a spus: *m-am exprimat că…*

ezact, v. **exact**.

ezamen, v. **examen**.

(a) ezecuta, v. **(a) executa**.

ezemplu, v. **exemplu**.

ezercițiu, v. **exercițiu**

(a) ezista, v. **(a) exista**.

f

fabrică, pl. *fabrici*, nu *făbrici* (la cuvintele noi nu se mai face schimbarea lui *a* în *ă*).

(a) face, pers. 1 pl. ind. prez. *fàcem*, nu *făcèm*.

fàctor (din lat. *factor*, cu accentul pe prima silabă), nu *factòr*.

fals (din lat. *falsus*), nu *falş* (ca în germană).

(a) falsifica, nu *(a) falşifica* (v. *fals*); pers. 3 ind. prez. *falsìfică*, nu *falsifică* (vezi *Introducerea*).

falş, v. **fals**.

(a) falşifica, v. **(a) falsifica**.

familial „de familie“, „al familiei“, nu *familiar*.

familiar „cu care eşti deprins“, nu *familial*.

fastidios „plicticos“, nu e totuna cu *fastuos* „plin de fast“ (în latineşte, *fastidium*, de la care derivă *fastidiosus* „fastidios“, e format din *fasti-taedium*, ceea ce înseamnă „dezgust de fast“).

făbrici, v. **fabrică**.

făcem, v. **(a) face**.

făraş (din turc. *faraş*), nu *foraş*.

fărâmătură (de la *a fărâma*), nu *firimitură*.

(a) felicita, pers. 3 ind. prez. *felìcită* (conform accentuării latine), nu *felicìtă*.

femenin, v. **feminin**.

feminin, nu *femenin* (nu e format în româneşte de la *femeie*, care provine din lat. *familia*, ci în latineşte, sub forma *femininus*, derivat de la *femina* „femeie“).

fenomèn, nu *fenòmen* (este adevărat că în greacă şi în latină accentul e pe *o*, dar noi am luat cuvântul din franceză, unde se accentuează pe ultima silabă).

ferăstrău, nu *fierăstrău* (nu are legătură etimologică cu *fier*).

DOOM$_2$: **!fierăstrău/ferăstrău** s. n., art. *fierăstrăul/ ferăstrăul*; pl. *fierăstraie/ferăstraie*

fereastă, v. **fereastră**.

fereastră, nu *fereastă*, iar la pl. *ferestre*, nu *fereşti*.

fereşti, v. **fereastră**.

DOOM$_2$: **!ferigă** s. f., g.-d. art. *ferigii*; pl. *ferigi*

fèrigă (conform accentuării originalului latin), nu *ferìgă*.

fierăstrău, v. **ferăstrău**.

fiinţă, nu *finţă* (e format din tema verbului *a fi*, cu sufixul *-inţă*).

filè reproduce francezul *filet*, care înseamnă „muşchi“, deci *muşchi file* e pleonastic.

filigram, v. **filigran**.

filigran, nu *filigram* (nu are nici o legătură cu *gram*; partea a doua înseamnă „bob“ şi este înrudită cu *granulă*).

filosofie, v. **filozofie**.

filozofie, nu *filosofie* (e împrumutat, cu această pronunțare, din franceză; este adevărat că în greceşte se pronunță cu *s*, dar, de vreme ce la noi nimeni nu zice aşa, trebuie să scriem cu *z*). Unii explică scrierea cu *s* prin teama de a se face legătură cu grecescul *zophos* „întuneric“, dar acest cuvânt nu e cunoscut în limbile moderne. Alții evită scrierea cu *z* ca să nu se vadă aici tema grecescului *zoon* „animal“; dar ce-ar fi, în cazul acesta, elementul final *-fie*?

DOOM$_2$: **!filosofie/filozofie** s. f., art. *filosofia/ filozofia*, g.-d. art. *filosofiei/filozofiei*; pl. *filosofii/ filozofii*, art. *filosofiile/filozofiile*

fință, v. **ființă**.

firimitură, v. **fărâmătură**.

flagrant, adj., însemna în latineşte (*flagrans*) „care arde“, apoi „care sare în ochi“, „care se vede“, deci nu e corect *a prinde pe cineva în flagrant*, ci trebuie spus *în flagrant delict*, adică „în timp ce delictul se comite“, sau, mai simplu, „asupra faptului“.

flan (prăjitură, din fr. *flan*), nu *flanc* (care înseamnă „latură“, „coastă“).

flanc, v. **flan**.

foarfec, v. **foarfece**.

foarfecă, v. **foarfece**.

foarfece, nu *foarfecă* (prima formă corespunde mai bine originalului latin). Nici varianta *foarfec* nu e corectă. Pluralul e tot *foarfece*, nu *foarfeci*.

DOOM$_2$: **!foarfecă** s. f., g.-d. art. *foarfecii*; pl. *foarfeci*

foarfeci, v. **foarfece**.

for, sau *forum*, cu pluralul *foruri*, nu *forumuri* (*forum* este forma latină, cu *-um*, desinența de nominativ-acuzativ singular, iar *-uri*, în româneşte, este desinență de plural).

forumuri, v. **for**.

DOOM$_2$: **for** s. n., pl. *foruri*

DOOM$_2$: **forum** s. n., pl. *forumuri*

foraş, v. **făraş**.

fortuit înseamnă „întâmplător“, deci greşit este întrebuințat în loc de *forțat*, cu care nu are nici o legătură etimologică.

frânghie (conform originalului latin *fimbria*), nu *frânghìe* (cum e în *Îndreptar*).

DOOM$_2$: **frânghie** (sfoară) s.f., art. *frânghia*, g.-d. art. *frânghiei*; pl. *frânghii*, art. *frânghiile*

frecție, v. **fricțiune**.

(a) freza, v. **(a) friza**.

fricțiune, nu *frecție* (nu avem în româneşte un sufix *-ție*, pe care să-l alipim la rădăcina *frec-*; dacă ar fi fost format în româneşte, cuvântul ar fi avut forma *frecație*; *fricțiune* e împrumutat din fr. *friction*).

DOOM$_2$: *__frecție__ (masaj) (-*ți-e*) s. f., art. *frecția* (-*ți-a*), g.-d. art. *frecției*; pl. *frecții*, art. *frecțiile* (-*ți-i-*)

DOOM$_2$: **fricțiune** (frecare, conflict) (-*ți-u*-) s. f., g.-d. art. *fricțiunii*; pl. *fricțiuni*

(a) friza (din fr. *friser*), nu *a freza*, care există, dar cu înțelesul de „a prelucra prin aşchiere“ (acesta e din fr. *fraiser*).

fruct, nu *fructă* (ce e drept, numele de fructe sunt de obicei feminine, având alături un masculin, care e numele pomului; dar *fructum* era neutru încă din latineşte, poate pentru că nu are în paralel un nume de pom).

fructă, v. **fruct**.

(a) frusta, v. **(a) frustra**.

(a) frustra, nu *a frusta* (se porneşte de la adverbul latin *frustra* „în zadar“).

funeralii, nu *funerarii* (originea este în lat. *funeralia*); *funerar* este corect folosit ca adjectiv (din lat. *funerarius*), bineînțeles însă că pluralul feminin şi neutru este *funerare*, nu *funerarii*.

funerarii, v. **funeralii**.

funicular, nu *furnicular* (nu are nimic de-a face cu *furnică*, ci este din aceeaşi rădăcină latină cu *funie*).

furnicular, v. **funicular**.

g

gabanos, v. **cabanos**.

gabrioletă, v. **cabrioletă**.

galantom (din fr. *galant homme* „om galant“), nu *galanton*.

> DOOM$_2$: **!galanton** (fam.) adj. m., pl. *galantoni*; f. *galantoană*, pl. *galantoane*

galanton, v. **galantom**.

gamă este un şir de note muzicale, diferite una de alta: printr-o figură de stil, se foloseşte şi pentru alte obiecte dispuse în serii, dar se spune greşit *o gamă variată*, căci gama nu poate fi altfel decât variată.

> DEX$_2$: **GÁMĂ**, *game* s. f. [...] **2.** Fig. (Pict.) Serie de tonuri şi de culori dispuse într-o succesiune armonioasă. **3.** Fig. Serie, grup, succesiune de obiecte, de fenomene, de situații care alcătuiesc un tot (armonios). *Gamă largă de sortimente*.

garderob e corect numai cu sensul de „dulap în care se țin hainele“.

garderobă înseamnă „locul unde, în localurile publice, se depun obiectele de îmbrăcăminte folosite numai în afara locuințelor“ şi, de asemenea, „totalitatea costumelor pe care le are cineva“, nu şi „dulap de haine“. Specializarea s-a produs în româneşte, căci francezul *garderobe* are toate sensurile discutate.

gaudeamus („să ne veselim“), cuvânt latinesc, se pronunță *gau-de-a-mus*, nu *ga-u-dea-mus*.

geantă, v. **jantă**.

gelozie „necazul provocat de convingerea că ființa iubită iubeşte pe altcineva“; unii îi dau greşit înțelesul de „invidie“ față de cineva care reuşeşte mai bine în probleme nelegate de dragoste.

> DEX$_2$: **GELOZÍE**, *gelozii*, s. f. **1.** Sentiment chinuitor şi obsedant pe care îl provoacă în sufletul cuiva bănuiala că ființa iubită îi este necredincioasă. **2.** (Rar) Invidie, pizmă. – Din it. **gelosia**.

genetiv, v. **genitiv**.

genitiv (în conformitate cu originalul latin *genitivus* şi cu fr. *génitif*), nu *genetiv*.

(a) gera (din fr. *gérer*) „a administra în locul altuia“, nu *a gira*, care există (din it. *girare*), dar înseamnă „a-şi da girul“, adică „a garanta că cineva va plăti o sumă pentru care se angajează“.

gestapo, cuvânt german, se pronunță *ghestàpo*; dacă însă i se pune la sfârşit un *u*, necesar pentru forma articulată, e greşită scrierea cu *ge*-, căci cuvântul devine românesc şi deci se va citi cu *ge*-; urmează că trebuie scris *ghestapou* şi pronunțat cu accentul pe *o*.

gestapou, v. **gestapo**.

> DOOM$_2$: **!Gestapo** (germ.) [*gesta* pron. *ghesta*] (*Ge-sta-*) s. propriu n., art. *Gestapoul*

ghestapou, v. **gestapo**.

ghilimele, nu g*hilimete*. E adevărat că provine din fr. *guillemet*, care ar fi trebuit adaptat sub forma *ghilemet*, dar pornindu-se de la forma pronunțată, s-a ajuns în româneşte la *ghilimea* şi s-a format pluralul *ghilimele*; acum singularul nu se mai foloseşte.

ghiuvetă, v. **cüvetă**.

ghivetă, v. **cüvetă**.

gìngaş, nu *gingàş* (nu e format cu sufixul nostru -*aş*, ci e împrumutat din maghiară).

DOOM$_2$: **!gingaş/gingaş** adj. m., pl. *gingaşi/gingaşi*; f. *gingaşă/ gingaşă*, art. *gingaşa/gingaşa*, pl. *gingaşe/gingaşe*

(a) gira, v. **(a) gera**.

giuvaer, nu *juvaer* (nu e de felul lui *a giuca* pentru *a juca*, ci provine din turc. *cevahir*, pronunțat *gevahir*).

DOOM$_2$: **giuvaier** (*giu*-) s. n., pl. *giuvaiere*

Gòvora, nu *Govòra*.

grape-fruit (compus englezesc) pronunțat *grèipfrut* (în două silabe), nu *gref*, nici *grep*.

gref, v. **grape-fruit**.

grep, v. **grape-fruit**.

h

halandala, v. **alandala**.

haltère, nu *hàltere* (nu e din germ. *Halter* „care ține“, ci din fr. *haltère*, care e de origine grecească).

> DOOM$_2$: **!halteră[1]/halteră[1]** (aparat) s. f., g-d. art. *halterei/ halterei*; pl. *haltere/haltere*

hambal, v. **handbal**.

handbal, nu *hambal*: cuvântul e german, compus din *Hand* „mână“ şi *Ball* „minge“.

hangara, v. **angara**.

harpìe, nu *hàrpie* (e din greacă, trecut prin latină, apoi prin franceză, şi peste tot accentul este pe *i*).

> DOOM$_2$: **!harpie** (monstru, femeie rea, pasăre) (-*pi*-*e*) s. f., art. *harpia* (-*pi*-*a*), g.-d. art. *harpiei*; pl. *harpii*, art. *harpiile* (-*pi*-*i*-)

Hèlsinki, nu *Helsìnki* (accentul în finlandeză, ca şi în maghiară, este totdeauna pe prima silabă).

hemisfer(ă), v. **emisferă**.

hemoragie: partea întâi a compusului este gr. *haima* „sânge“, deci *hemoragie de sânge* este pleonastic.

hetairă (cuvânt din greaca veche) se pronunță în trei silabe (*he-tài-ra*), nu în patru (*he-ta-i-ră*), cum e prezentat în DEX.

> DOOM$_2$: **hetairă** s. f., g.-d. art. *hetairei*; pl. *hetaire*

heterogen, v. **eterogen**.

holèră (conform accentuării greceşti), nu *hòleră*.

holocaust, în trei silabe (*ho-lo-càust*), nu în patru (*ho-lo-ca-ùst*); e cuvânt grecesc, format din *holo* „întreg“ şi *kaustòs* „ars“.

Hondùras, nu *Honduràs*.

Hruşciòv, nu *Hrùşciov*.

i

iaurd, v. **iaurt**.

iaurt (cuvânt turcesc), nu *iaurd*.

ibidem, cuvânt latinesc, înseamnă „tot acolo“ şi se foloseşte când se trimite de mai multe ori la acelaşi pasaj dintr-o publicație. Accentul corect este pe al doilea *i*, nu pe primul. De curând am văzut într-o carte *apud ibidem*, evident greşit (vezi *apud*).

ideal, în trei silabe (*i-de-al*), nu în două (*i-deal*): noi am luat cuvântul din franceză, iar acolo e din latina târzie, din tema de la care s-a format *idee*, cu *e* silabic.

identic, nu *indentic* (e derivat latinesc de la *idem* „acelaşi“).

igenă, v. **igienă**.

igienă (din fr. *hygiène*), nu *igenă*.

igrasie (din ngr. *igrasia*), nu *egrasie*.

Ilìci, nu **Ìlici**.

a impieta înseamnă „a încălca drepturi, atribuții ale altora“, nu „a comite o impietate“ (cuvântul nu e format de la *pios*, ci provine din franțuzeşte, unde e derivat de la *pied* „picior“, deci înțelesul primitiv al cuvântului a fost „a pune piciorul“. E greşită pronunțarea *împieta*, deoarece cuvântul nu e format în româneşte cu prefixul *în-*.

imposibilitate înseamnă „neputință“, deci *imposibilitate de a putea* este un pleonasm.

imprecație înseamnă „blestem“, nu „rugăciune“ (e adevărat că e din tema latinului *precari* „a se ruga“, dar prefixul *in-* are aici valoarea de „împotrivă“).

(a) inagura, v. **(a) inaugura**.

(a) inaugura, nu *(a) inagura* (e format în latineşte de la *augur*).

(a) incasa, v. **(a) încasa**.

incontinuu, v. **continuu**.

(a) incrusta, nu *a încrusta* (prefixul în *-e* e folosit numai la verbele formate în româneşte; aici pornim de la fr. *incruster*).

(a) incumba înseamnă „a apăsa pe cineva sau ceva“ (vorbind despre o sarcină), nu „a pretinde“, deci e greşit spus *misiunea aceasta incumbă multă muncă*.

indemn nu înseamnă „nedemn“ ci „teafăr“ (e format în latineşte de la *damnum* „pagubă“, cu prefixul negativ *in-*).

indentic, v. **identic**.

individ înseamnă „ins“, „persoană“, în raport cu o colectivitate, nu „păcătos“, „ticălos“.

(a) inerva, v. **(a) enerva**.

inextricabil, neologism din latineşte, înseamnă „din care nu te poți descurca“ (deci e un defect), nu „care nu poate fi stricat“.

(a) inocula (din fr. *inoculer*), nu *a înocula*.

(a) insera „a introduce“ (neologism din lat. *inserare*), nu *a însera* (acesta există, fiind format în româneşte de la *seară*, cu înțelesul de „a se face seară“).

insolit înseamnă „neobişnuit“ (nu trebuie confundat cu *insolent* „obraznic“).

(a) interesa: e greşit spus *mă interesează* cu înţelesul de „nu e treaba ta“, pentru că s-ar putea înţelege „vreau să discutăm acest subiect“, ceea ce contrazice intenţia vorbitorului. Se spune corect *mă priveşte*, ceea ce înseamnă „nu te priveşte pe tine“.

intermedial, v. **intermediar**.

intermediar (din fr. *intermédiaire*), nu *intermedial*.

interzis e adjectiv (provenit din participiul verbului *a interzice*), deci trebuie acordat în gen cu substantivul pe lângă care stă. Se spune greşit *interzis intrarea*, *interzis traversarea*.

intinerar, v. **itinerar**.

intrepid, nu *întreprid*, nici *întreprind*, căci nu are nimic de-a face cu *a întreprinde*, ci e din fr. *intrépide*, lat. *intrepidus*, format cu prefixul negativ *in-* de la *trepidus* „care tremură“.

intreprindere, v. **întreprindere**.

(a) introduce, nu *(a) întroduce* (nu e format în româneşte, ci e neologism din lat. *introducere*).

(a) investi „a plasa (un capital)“ nu *(a) învesti;* nu e format în româneşte cu prefixul *în-*, ci e neologism (în latineşte *investire* însemna „a îmbrăca“). *A învesti* este totuşi corect cu înţelesul de „a acorda cuiva o autoritate“.

ironic nu înseamnă „insultător, batjocoritor“, ci „glumeţ, umoristic“; propriu-zis ironia constă în a spune invers decât gândeşti, de exemplu, despre ceva *mic*, spui ironic că e *uriaş*.

> DEX$_2$: **IRÓNIC**, **-Ă**, *ironici*, *-ce*, adj. Căruia îi place să facă ironii, să ia în râs; zeflemist, batjocoritor; care conţine, care exprimă o ironie; înţepător. – Din fr. **ironique**, lat. **ironicus**.

itinerar (din lat. *itinerarium*), nu *intinerar*.

Iugoslavia, nu *Jugoslavia* (nu e vorba de *jug*, ci *iug-* în limbile slave înseamnă „sud“).

Iuno, nu *Juno* (romanii nu aveau sunetul *j*).

Iupiter, nu *Jupiter* (vezi cuvântul precedent).

> *Cf.* însă planeta *Jupiter*, din fr. *Jupiter*.

Î

îmblăcìu, în trei silabe (*îm-blă-cìu*), nu în două (*îm-blăci*).

(a) împieta, v. **(a) impieta**.

(a) încasa, nu *a incasa* (chiar dacă modelul a fost it. *incassare*, cuvântul e format în româneşte, cu prefixul *în-*).

(a) încheia, nu *a închia* (e moştenit din latineşte, având la bază cuvântul de la care provine *cheie* al nostru).

(a) închia, v. **(a) încheia**.

încontinuu, v. **continuu**.

(a) încrusta, v. **(a) incrusta**.

(a) înfiinţa, nu *a înfinţa* (e format de la *fiinţă*, unde *fi-* este radicalul verbului *a fi*, iar *-inţă*, sufix).

(a) înfinţa, v. **(a) înfiinţa**.

(a) înnemeri, v. **(a) nimeri**.

(a) înocula, v. **(a) inocula**.

însă e cam acelaşi lucru cu *dar*, deci *dar însă* e pleonastic; unii merg şi mai departe şi zic *dar însă în schimb*, fără să bage de seamă că, în cazul acesta, *în schimb* e totuna cu *însă*.

(a) însăila, nu *a înseila*.

însămi, v. **însumi**.

însăşi, v. **însumi**.

în schimb, v. **însă**.

(a) înseila, v. **(a) însăila**.

(a) însera, v. **(a) insera**.

(a) înstrăina, nu *(a) înstreina* (vezi *străin*).

(a) instreina, v. **(a) înstrăina**.

însumi, un pronume care se declină: feminin *însămi*, pers. a doua *însuţi*, *însăţi*, a treia *însuşi*, *însăşi* etc. Deci e greşit *eu însuşi*, ca şi *eu însămi* când vorbeşte un bărbat.

întreprid, v. **intrepid**.

întreprind, v. **intrepid**.

întreprindere, nu *intreprindere* (în româneşte nu există un prefix *intre-*).

întrerupător, nu *întrerupător* (sufixul cu care se formează este *-ător*, nu *-tor*).

întreruptor, v. **întrerupător**.

(a) întroduce, v. **(a) introduce**.

(a) învesti, v. **(a) investi**.

j

jantă (din fr. *jante*) „partea exterioară a unei roţi de cauciuc“, nu *geantă* (care există, împrumutat din turceşte, şi înseamnă „servietă, valiză etc.“).

(a) jăcmăni (derivat de la *jăcman*, cuvânt învechit), nu *(a) jecmăni* (cum e dat în *Îndreptar*).

> DOOM$_2$: **jecmăni (a ~)** vb., ind. prez. 1 sg. şi 3 pl. *jecmănesc*, imperf. 3 sg. *jecmănea*; conj. prez. 3 *să jecmănească*

jălbar (vine de la *jalbă*), nu *jelbar* (cum e în DEX).

jăratic (e din aceeaşi familie cu *jar*, de origine slavă), nu *jeratic* (cum e dat în *Îndreptar*).

(a) jecmăni, v. **(a) jăcmăni**.

jelbar, v. **jălbar**.

jeratic, v. **jăratic**.

(a) jicni, v. **(a) jigni**.

(a) jigni (conform cu originalul scr.), nu *(a) jicni*.

jofră (un fel de prăjitură), nu *jofre* (cum e în DN): este numele mareşalului francez *Joffre*.

jofre, v. **jofră**.

jubileu nu este orice aniversare, ci, conform originalului ebraic, numai împlinirea a 50 de ani de la un eveniment.

Jugoslavia, v. **Iugoslavia**.

Juno, v. **Iuno**.

Jupiter, v. **Iupiter**.

jurisconsult, nu *jurist consult* (avem de-a face cu o expresie latină, *iuris consultus*, în care *iuris* este genitivul substantivului *ius* „drept“).

(a) justifica, pers. 3 sg. ind. prez. *justìfică*, nu *justifică* (vezi *Introducerea*).

juvaer, v. **giuvaer**.

k

Karachi, numele unui oraş din Pakistan, se pronunţă în trei silabe (*ka-ra-ci*), nu în două (*ka-raci*).

knock down (în două silabe) se pronunţă *noc dàun*, ca în englezeşte, nu *cnòc daun*.

> DOOM$_2$: **!knockdown** (angl.) [pron. *cnocdaun/ nocdaun*] (-*down*) s. n., pl. *knockdownuri*; abr. *k.-d.*

knock out (în două silabe) se pronunţă *noc àut*, ca în englezeşte, nu *cnòc aut*.

> DOOM$_2$: **!knockout** (angl.) [pron. *cnocaut/nocaut*] (*kno-ckout/ knock-out*) s. n., pl. *knockouturi*; abr. *k. o.*

l

la, când are valoare de „până la“, nu poate fi înlocuit cu o linioară, cum se vede adesea pe uşile magazinelor sau ale birourilor: *deschis de la 9–15*. Ne putem întreba în cazul acesta: „de la 9–15 până când?“ Trebuie deci scris *Deschis de la 9 la 15*. E altceva dacă se scrie *Deschis 9–15*; în cazul acesta se înțelege că e o prescurtare. Vezi un caz analog la *şi*.

lactat, după formaţie, n-ar putea să însemne „produs din lapte“, ci „alăptat“ sau „tratat cu lapte“. Ar trebui înlocuit cu *lactic*.

> DEX$_2$: **LACTAT**[2], *lactați, -te*, adj. Făcut din lapte, care conține lapte, bazat pe lapte (şi pe derivatele lui). ♦ (Substantivat, f. pl.) Produse fabricate pe bază de lapte. – Din fr. **lacté**.

lance, pl. *lănci*, nu *lăncii* (această din urmă formă ar fi corectă numai dacă singularul ar fi *lancie*, ceea ce nu e cazul).

lavoar (din fr. *lavoir*), nu *lavor*.

lavor, v. **lavoar**.

lăncii, v. **lance**.

lectìcă, nu *lèctică* (accentul e pe *i* şi în franceză, şi în latină).

> DOOM$_2$: **!lectică/lectică** s. f., g.-d. art. *lecticii/ lecticii*; pl. *lectici/ lectici*

legìtim (conform accentuării din latineşte), nu *legitìm*.

Leningràd, nu *Lèningrad*.

lenjerie (după pronunțarea franceză), nu *lingerie*.

letopìset (conform originalului slav), nu *letopisèt* (cum e în *Îndreptar*).

> DOOM$_2$: **letopiseț** s. n. pl. *letopisețe*

libertin nu înseamnă „liber“, ci „destrăbălat“.

(a se) limita, v. **(a se) mărgini**.

lingerie, v. **lenjerie**.

lipìe, nu *lìpie*.

loaial, nu *loial* (cum e în *Îndreptar*); în franțuzeşte se scrie *loyal*, dar se pronunță *loaial*. Dacă am vrea să-l orientăm după forma latină, ar trebui să zicem *legal*: originalul latin este *legalis*; vezi şi *amploaiat*.

> DOOM$_2$: **loial** adj. m., pl. *loiali*; f. *loială*, pl. *loiale*

loial, v. **loaial**.

Lucian, în trei silabe (*lu-ci-an*), nu în două (*lu-cean*).

lucrativ înseamnă „care aduce mari câştiguri băneşti“, nu „unde se lucrează“ (în latineşte *lucrum* era

„câştig“, nu „muncă“).

Lugòj (forma originară), nu *Lùgoj*.

luxurios înseamnă „destrăbălat“, deci nu e acelaşi lucru cu *luxos*.

m

machiaj, în trei silabe (*ma-chi-iaj*, ca originalul francez *maquillage*), nu în două (*ma-cheaj*).

machior, în trei silabe (*ma-chi-ior*), nu în două (*ma-chior*)*:* originalul francez este *maquilleur*.

madam se foloseşte corect numai cu numele de familie (de obicei, al soţului), întocmai ca în franţuzeşte (vezi exemplele date la *doamna*). Întrebuinţat izolat, are de obicei caracter agresiv.

magaziner, nu *magazioner*: ultima formă presupune un radical *magazion*, care nu există (de fapt, pornindu-se de la fr. *magazinier*, ar fi trebuit să zicem *magazinier*, dar această formă nu apare nicăieri în româneşte).

> DOOM$_2$: **magazioner** (-*zio*-) s. m., pl. *magazioneri*

magazioner, v. **magaziner**.

maieu, v. **maiou**.

maiou (din fr. *maillot*), nu *maieu*.

maistru (din germ. *Meister*) în două silabe (*mài-stru*), nu în trei (*ma-is-tru*), spre deosebire de *maestru* (în trei silabe: *ma-ès-tru*), de origine italiană, şi de *măiestru* (în trei silabe *mă-ies-tru*), moştenit din latineşte. Toate cele trei cuvinte au la bază lat. *magister*.

Màlaga (conform accentuării spaniole), nu *Malàga*.

manechiură, v. **manichiură**.

manichiură, nu *manechiură* (de fapt, ar trebui să pronunţăm *manücüră*, conform originalului francez *manucure*; neavând în româneşte sunetul *ü*, îl înlocuim în silaba a doua cu *i*, în a treia punem *u*, după modelul latinesc, *cura*).

(a) marca, pers. 3 sg. ind. prez. *marchează*, nu *marcă*, pentru că aceasta din urmă s-ar putea confunda cu substantivul *marcă*.

margine, pl. *margini*, nu *mărgini* (vezi observaţia la *cratiţă*).

marìtim (conform cu originalul latin *maritimus*), nu *maritìm*.

marşalier, v. **marşarier**.

marşarier (din fr. *marche* „mers“ şi *arrière* „partea din urmă a maşinii“), nu *marşalier*.

Marţian, în trei silabe (*mar-ţi-an*), nu în două (*mar-ţean*).

màscul (din lat. *màsculus*), nu *mascùl* (cum e în *Îndreptar*).

> DOOM$_2$: **mascul** adj. m., s. m., pl. *masculi*; adj. f. *masculă*, pl. *mascule*

mass-media, expresie engleză, trebuie pronunţat englezeşte, *midia*, nu *media*.

> DOOM$_2$: ***media**[1] (presa scrisă şi audiovizuală) s. f. (*în* ~), art. *media* (~ *actuală*), g.-d. art. *mediei* (*prin intermediul* ~)

matricol, formă impusă de uzaj, nu *matricul*, deşi s-au generalizat derivatele *matricular*, *a înmatricula*.

matricul, v. **matricol**.

matùr, nu *màtur* (în latineşte, de unde e împrumutat, cuvântul are accentul pe *u*).

Mavrogheni (nume grecesc), în patru silabe (*ma-vro-ghe-ni*), nu în trei (*ma-vro-gheni*).

mazagram, v. **mazagran**.

mazagran, nu *mazagram;* nu are nici o legătură cu *gram*, este numele unei localităţi din Algeria. Vezi şi *filigram* în loc de *filigran*.

mănăstire, nu *mânăstire* (nu are nimic comun cu *mână*).

> DOOM$_2$: **mănăstire/mânăstire** s. f., g.-d. art. *mănăstirii/ mânăstirii*; pl. *mănăstiri/mânăstiri*

mănuşă, nu *mânuşă*, deşi e înrudit cu *mână*: rădăcina celor două cuvinte este *man-* din lat. *manus* „mână“, dar *a* accentuat urmat de *n* se preface normal în *â*, deci zicem *mână*; în *mănuşă*, nefiind accentuat, *a* s-a transformat, tot normal, în *ă*.

mărgini, v. **margine**.

(a se) mărgini şi sinonimele lui parţiale *a se limita*, *a se mulţumi* se folosesc pentru a arăta că acţiunea verbului dependent priveşte o singură activitate, de exemplu: *s-a mărginit să traducă textul* (deci n-a adăugat note, comentarii etc.). Însoţite de o negaţie, verbele discutate aici capătă valoarea de „a depăşi activitatea ştiută, a se extinde la altele“, de exemplu: *răufăcătorul nu s-a mulţumit să fure*, *a şi distrus*. O greşeală care se răspândeşte astăzi este adăugarea, la formele negative, a adverbelor *numai*, *doar*, ceea ce constituie un pleonasm: *nu s-a mărginit numai* (sau *doar*) *să fure…* Întrebarea care ne vine imediat în gând este: „Dar la ce s-a mai mărginit?“ *Numai* şi *doar* se folosesc corect legate direct de verbul care exprimă acţiunea discutată (deci fără să se adauge *a se mărgini* sau sinonimele lui): *nu numai că a furat, dar a şi distrus*.

mânăstire, v. **mănăstire**.

mânuşă, v. **mănuşă**.

mârşav (conform accentuării originalului slav), nu *mârşàv*.

mecanizator e greşit folosit în loc de *mecanic*, căci, după modul cum e format, ar trebui să însemne „cel care mecanizează“.

(a) menaja înseamnă „a cruţa“ şi nu trebuie pronunţat *a amenaja*, deoarece acest ultim cuvânt înseamnă „a aranja în vederea utilizării“.

mental, v. **mintal**.

Mercèdes (conform accentuării spaniole), nu *Mèrcedes*.

meritos, nu *merituos* (cum e în *Îndreptar*): e format de la *merit*, cu sufixul *-os*, deci prezenţa lui *u* e nejustificată.

> DOOM$_2$: **merituos** (*-tu-os*) adj. m., pl. *merituoşi*; f. *merituoasă*, *pl. merituoase*

merituos, v. **meritos**.

Michigan se pronunţă *mişigan* (ca în englezeşte), nu *micigan*.

> DOOM$_2$: **mijloc^1/mijloc^1** (procedeu, unealtă) s. n., pl. *mijloace/ mijloace*
> DOOM$_2$: **!mijloc^2/mijloc^2** (punct/moment central, talie) s. n.

mijlòc (cum arată pluralul *mijloace*), nu *mìjloc*.

mileu, v. **milieu**.

milieu (din fr. *milieu*), nu *mileu*.

miner, substantiv (din fr. *mineur*), nu *minier*.

minge (aceasta este pronunţarea tradiţională), nu *mingie*.

mingie, v. **minge**.

minier, adjectiv (din fr. *minier*), nu *miner*.

mintal, nu *mental*: cuvântul s-a orientat după *minte* (moştenit din lat. *mens*, cu genitivul *mentis*), deşi în derivatul *mentalitate* (neologism, ca şi *mintal*) s-a păstrat forma cu *e*.

DOOM$_2$: ***mental**[2] s. n., art. *mentalul*

minùscul (ca în latineşte, de unde e împrumutat), nu *minuscùl*.

miròs, nu *mìros*.

miscellànea, nu *miscellanèa* (cuvântul e latinesc şi trebuie accentuat ca în latineşte).

(a) modifica, pers. 3 sg. ind. prez. *modìfică*, nu *modifică* (vezi *Introducerea*).

mòlcom (din rus. *mòlkom*), nu *molcòm*.

moloz (din turc. *moloz*), nu *moluz*.

moluz, v. **moloz**.

monedă, nu *monetă* (în latineşte se spunea, ce e drept, *moneta*, dar la noi cuvântul a ajuns prin neogreacă, unde era împrumutat din dialectul veneţian, cu *d* în loc de *t*). Derivatul *monetar* e corect cu *t* (a venit la noi din franceză, unde e neologism).

monetă, v. **monedă**.

Morse, nume englezesc, trebuie pronunţat, ca în limba de origine, *mors*, nu *morse*.

DOOM$_2$: ***morse** (aparat, sistem, alfabet) s. n. DOOM$_2$: ***Morse** (engl.) [pron. *mors*] (nume de persoană) s. propriu

motrìce, nu *mòtrice* (conform cu accentuarea latină).

DOOM$_2$: **!motrice** (*mo-tri-*) adj. f. sg. şi pl.

(a) multiplica, pers. 3 ind. prez. *multìplică* (conform originalului latin), nu *multiplìcă*.

(a se) mulţumi, v. **(a se) mărgini**.

Murariu, în trei silabe (*mu-rà-riu*), nu în patru (*mu-ra-ri-u*): nu e de felul numelor *Alexiu*, *Grigoriu*, ci e o formă regională a numelui *Moraru*.

Muscèl, nu *Mùscel*.

muschetar, nu *muşchetar* (originalul francez, *mousquetaire*, e derivat de la *mousquette*, pe care noi l-am adoptat sub forma corectă, *muschetă*, cu *s*).

DOOM$_2$: **!muschetar/muşchetar** s. m., pl. *muschetari/muşchetari*

muşchetar, v. **muschetar**.

muşchi file, v. **file**.

mutual înseamnă „reciproc“, nu „pe muteşte“ (în latineşte, din două rădăcini diferite, se spunea *mutus* „mut“ şi *muto* „a schimba“; de la *muto* avem pe *a muta*, pe *a împrumuta*, moştenite, iar ca neologism, pe *mutual*, din lat. *mutuus* „reciproc“).

-nàut (termen de compunere), într-o singură silabă, nu *na-ùt*, în două silabe (originalul latin e *nàuta*).

DOOM$_2$: **astronaut** s. m., pl. *astronauți*

nămol, nu *nomol* (cuvânt ucrainean: *namil*, genitiv *namolu*).

(a) necesita înseamnă „a crea o nevoie, a pretinde, a impune“, nu „a avea nevoie“, deci e greşită o expresie ca *eu necesit bani*. Pers. 3 ind. prez. e *necèsită*, nu *necesìtă*.

nenea şi **nea** se folosesc corect numai cu prenumele persoanei în cauză (eventual urmat de numele de familie), deci *(ne)nea Ion*, sau *(ne)nea Ion Popescu*, dar nu *(ne)nea Popescu*, tot aşa cum *badea*, *lelea*, *țața* sunt urmate obligator de prenume: *badea Gheorghe*, dar nu *badea Ionescu*. Când s-au introdus aceste formule, numele de familie nu existau încă, sau, în orice caz, erau foarte rare.

nestemată (forma tradițională), nu *nestimată*, care are defectul că se poate înțelege ca „pentru care nu ai stimă“.

nestimată, v. **nestemată**.

New York se pronunță cu accentul pe silaba a doua, nu pe prima: *niuiòrk*, nu *nèviork*.

niciodată e negativ, prin urmare e greşit spus *mai mult decât niciodată*, *mai bine decât niciodată*. Trebuie spus sau *mai mult decât oricând*, *mai bine decât oricând*, sau *niciodată n-a fost atât de mult*, *de bine*. Izvorul greşelii este traducerea expresiilor franțuzeşti de felul lui *mieux que jamais*, dar *jamais* nu înseamnă numai „niciodată“, ci şi „vreodată“, în sens pozitiv.

(a) nimeri, nu *a înnemeri*. Prefixul *în-* are un rost numai la verbele formate de la substantive, cum ar fi *a înnopta*, *a înnegura*. Dar *a nimeri* nu are la bază nici un substantiv românesc.

Nobel se accentuează corect *nobèl* (ca în suedeză), nu *nòbăl*.

nomol, v. **nămol**.

nonpareil (cuvânt francez) se pronunță corect *nonparèi*, nu *nonparel*.

nonparel, v. **nonpareil**.

(a) notifica, pers. 3 ind. prez. *notìfică*, nu *notifică* (vezi *Introducerea*).

nuclear, în trei silabe (*nu-cle-ar*, derivat de la *nucleu* cu sufixul *-ar*), nu în două (*nu-clear*).

numai, vezi **decât** şi **(a se) mărgini**.

obârşie, nu *obârşìe*.

> DOOM$_2$: **obârşie** (-*şi*-*e*) s. f., art. *obârşia* (-*şi*-*a*), g.-d. art. *obârşiei*; pl. *obârşii*, art. *obârşiile* (-*şi*-*i*-)

obiect se desparte în silabe *ob-iect*, nu *o-biect* şi, cu atât mai puțin, *o-bi-ect* (vezi *subiect*).

> DOOM$_2$: **!obiect** (-*biect*) s. n., pl. *obiecte*

obol este numele unei mici monede vechi greceşti; s-a format expresia *a-şi da obolul*, adică „a contribui, după puterile sale, la o acțiune de binefacere“; este greşit spus *a-şi da tot obolul*, cu înțelesul de „a face totul pentru a da ajutor cuiva“, deoarece de la început *obol* înseamnă o contribuție măruntă.

oboroc, nu *obroc*, în conformitate cu originalul ucrainean *uborok*.

> DOOM$_2$: **!obroc** (*o-broc*)/**oboroc** (înv., pop.) s. n., pl. *obroace/ oboroace*

obroc, v. **oboroc**.

òcniță, nu ocnìță.

oneros înseamnă „care împovărează“, nu „împovărat“.

oprit: se vede scris *intrarea auto oprit*, în loc de *oprită* (o greşeală similară a fost discutată la *interzis*).

oprobiu, v. **oprobriu**.

oprobriu (din lat. *opprobrium*), nu *oprobiu*.

optim, din lat. *optimus*, este superlativul lui *bonus* „bun“, deci *cel mai optim* este pleonastic.

or, nu *ori*, când înseamnă „însă“ (din fr. *or*); *ori* se foloseşte corect cu sensul de „sau“.

orchestră, nu *orhestră* (cea de-a doua formă este învechită, luată din greaca modernă, iar prima e din greaca veche, trecută prin franceză).

orhestră, v. **orchestră**.

ori, v. **or**.

original „care nu este copiat“, „după care se pot face copii“ etc., nu *originar*.

originar „în forma de la început“, „de origine din…“, nu *original*.

ou, nominativul pl. articulat *ouăle*, nu *ouălele*, iar genitivul şi dativul pl. articulate *ouălor*, nu *ouălelor*: nu e nici un motiv să se pună articolul de două ori.

ouălele, v. **ou**.

p

pacient înseamnă „suferind“, nu „judecător de pace“.

Pacìfic, conform accentuării latine, nu *Pacific*.

pacvagon „vagon de bagaje (partea întâi a compusului este germ. *Pack* „pachet“), nu *pat-vagon* (nu e „vagon de dormit“).

paleativ, v. **paliativ**.

paliativ, nu *paleativ* (vine, în ultimă instanță, de la lat. *pallium* „învelitoare“): *paliativ* era la început un mijloc de a acoperi o lipsă.

palindrom (din gr. *palin* „înapoi“ şi *dromos* „cursă, drum“), nu *polindrom* (nu are nimic de-a face cu gr. *polys* „mult“).

pamblică, v. **panglică**.

pampa, nu *pampas*, care este pluralul spaniol al cuvântului amerindian *pampa* „câmpie“. În locul pluralului *pampasuri*, ar trebui să punem forma, normală în româneşte, *pampe*.

DOOM$_2$: **!pampas/pampa** s. n./s. f.

pampas, v. **pampa**.

pampasuri, v. **pampa**.

panaceu înseamnă „care vindecă orice boală“ (prima parte a compusului este gr. *pan* „tot“), deci, *panaceu universal* este pleonastic.

pancardă, v. **pancartă**.

pancartă (din fr. *pancarte*, compus din elemente greceşti: *pan* „tot“ şi *charta* „cartă“), nu *pancardă*, formă rezultată, după cât se pare, din confuzia cu *placardă*.

pandant, v. **pendent**.

pànglică, nu *panglìcă*, nici *pamblică* (la bază este magh. *pántlika*).

Papahagì, nu *Papahàgi* (partea a doua a numelui este turcescul *hac*Ï, pronunţat *ha*áî „hagiu“).

papuas, nu *papuaş* (această din urmă formă este refăcută din pluralul *papuaşi*: de altfel chiar forma de singular *papuas* este de fapt pluralul spaniol de la forma primitivă *papu*).

DOOM$_2$: **papuaş** (-*pu*-*aş*) adj. m., s. m., pl. *papuaşi*; adj. f., s. f. *papuaşă*, art. *papuaşa*, pl. *papuaşe*

papuaş, v. **papuas**.

pardesiu (din fr. *pardessus*), nu *pardisiu*.

pardisiu, v. **pardesiu**.

(a) pare, v. **(a) părea**.

pareză (din germ. *Parese*, fr. *parésie*, de origine grecească), nu *paresă* (fr. *paresse* „lene“ este cu totul alt cuvânt).

parizel, v. **parizer**.

parizer (pronunțat *parizăr*; e germ. *Pariser* „din Paris“), nu *parizel*.

DOOM$_2$: **parizer** s. n.

parter (din fr. *parterre*), nu *partier* (ultima silabă nu conține sufixul -*ier*, ci este fr. *terre* „pământ“).

(a) participa, pers. 3 ind. prez. *partìcipă* (conform accentuării latine), nu *particìpă*.

partier, v. **parter**.

particular, ca substantiv, înseamnă „om luat aparte, individ“, nu „om care închiriază o cameră unui turist“.

pasență, v. **pasiență**.

pasiență (din fr. *patience*), nu *pasență*.

patrat, v. **pătrat**.

patvagon, v. **pacvagon**.

pàuper, în două silabe (fiind cuvânt latinesc, trebuie pronunțat ca în latineşte), nu *paupèr* (cum e notat în DEX).

DOOM$_2$: **pauper** (*pau*-) adj. m., pl. *pauperi*; f. *pauperă*; pl. *paupere*

(a) părea, nu *a pare*, fiind verb de conjugarea a II-a, vezi infinitivul lung *părere*; ce e drept, forma greşită nu se foloseşte la infinitiv separat, ci la optativ (*mi-ar pare bine*).

pătrat, nu *patrat* (e adevărat că e format de la *patru*, dar a fost o vreme când orice *a* neaccentuat şi neinițial se transforma în *ă*).

pedagoagă, v. **pedagogă**.

pedagogă, nu *pedagoagă* (în cuvintele noi nu se mai produce transformarea lui *o* în *oa*).

peiorativ, nu *pejorativ* (e adevărat că în franțuzeşte se zice *péjoratif*, dar noi aranjăm cuvintele franceze de origine latină după modelul latinesc, deci, în cazul acesta, cu *i* şi cu *v*, nu cu *j* şi cu *f*).

pejorativ, v. **peiorativ**.

pelìculă (conform accentuării latineşti), nu *pelicùlă*.

pendant, v. **pendent**.

pendent, nu *pendant* (cum e în DEX), nici *pandant* (cum e în DN), căci cuvântul francez *pendant*, pronunțat *pandan*, este de origine latină (*pendens*, genitiv *pendentis*) şi noi pornim de obicei de la forma latină (vezi derivatul cu prefix *dependent*); admițând că nu l-am asimila, ar trebui să pornim de la forma pronunțată franceză şi să zicem *pandan*.

DEX$_2$: **PENDÍNTE** adj. invar. **1.** Care este subordonat cuiva, care depinde de... **2.** Care n-a fost încă soluționat, care urmează să fie rezolvat; (despre probleme în litigiu) care este în curs de cercetare, care aşteapă să fie judecat. – Din lat. **pendens**, **-ntis**, fr. **pendant**.

penùrie, nu *penurìe* (cum e în DEX): cuvântul este latinesc şi trebuie accentuat ca în latineşte.

DOOM$_2$: **!penurie/penurie** s. f., art. *penuria/penuria*, g.-d. *penurii/penurii*, art. *penuriei/penuriei*

percept, v. **precept**.

perceptor „cel care percepe taxele“, nu *preceptor* (*preceptor* e corect, dar cu înțelesul de „educator“).

perespectivă, v. **perspectivă**.

perfect înseamnă „fără nici un cusur“, este oarecum un superlativ al lui *bine*, deci *perfect de bine* e

pleonastic.

peripeții sunt „schimbările neaşteptate ale situației“, nu „pățănii“; se accentuează *peripeție*, nu *peripèție*.

perspectivă, nu *perespectivă* (e format din prefixul *per*- şi radicalul latin *spect*- „a privi“).

Perú, nu *Pèru*.

pesă, v. **piesă**.

peteală (din ngr. *petali*), nu *beteală* (cum e în *Îndreptar*).

DOOM$_2$: **beteală** s. f., g.-d. art. *betelii*

petec, v. **petic**.

petic, nu *petec*.

petrolier „privitor la petrol“, nu *petrolifer* (acesta din urmă e corect, dar cu înțelesul „care produce petrol“).

petrolifer, v. **petrolier**.

picromigdală (partea întâi a compusului este gr. *pikros* „înțepător“), nu *pricomigdală*.

piedecă, v. **piedică**.

DOOM$_2$: **!pricomigdală** s. f., g.-d. art. *pricomigdalei*; pl. *pricomigdale*

piedică, nu *piedecă*.

piesă (din fr. *pièce*), nu *pesă*.

piftea, v. **chiftea**.

pioner, v. **pionier**.

pioneză, v. **piuneză**.

pionier (din fr. *pionnier*), nu *pioner*.

pire, v. **piureu**.

pireu, v. **piureu**.

piuneză (în trei silabe: *piu-ne-ză*, în acord cu originalul francez *punaise*), nu *pioneză* (în patru silabe: *pi-o-ne-ză*).

DOOM$_2$: **!piuneză** [*piu* pron. *pĭu*] (*piu*-)/**pioneză** [*pio* pron. *pĭo*] (*pio*-) s. f., g.-d. art. *piunezei/ pionezei*; pl. *piuneze/pioneze*

piure, v. **piureu**.

piureu (din fr. *purée*), nu *pireu* (cum e în DN), nici *piure* (cum e în DEX), nici *pire*.

DOOM$_2$: **piure** [*piu* pron. *pĭu*] (*piu*-) s. n., art. *piureul*; pl. *piureuri*

placardă, nu *plancardă* (aici s-a amestecat *pancartă*, vezi şi *pancardă*).

(a) place, v. **(a) plăcea**.

placheu, v. **blacheu**.

plancardă, v. **placardă**.

(a) planifica, pers. 3 ind. prez. *planìfică*, nu *planifică* (vezi *Introducerea*).

(a) plăcea, nu *a place* (e verb de conjugarea a II-a, cum se poate vedea după infinitivul lung *plăcere*: nimeni nu zice *plàcere*).

plăsea (derivat de la *plasă*), nu *prăsea* (forma greşită provine de la pluralul *plăsele*, unde sunt doi *l*).

pledoarìe (din fr. *plaidoirie*), nu *pledoàrie*.

ploton, v. **pluton**.

plovăr, v. **pulovăr**.

plurale tantum (cuvinte latineşti care înseamnă „doar plural“) se spune despre un substantiv care nu e folosit decât la plural. În latineşte, pluralul lui *plurale* este *pluralia*, astfel că se vorbeşte de substantive *pluralia tantum*. În mod greşit însă se spune adesea în româneşte, la singular, un *pluralia tantum*.

pluton, nu *ploton*: deşi se porneşte de la fr. *peloton*, la noi cuvântul a ajuns din polonă, sub forma *pluton*. Cei care pronunţă *ploton* nu urmăresc să restabilească forma franceză, ci fac aceeaşi greşeală ca cei care zic *boton* în loc de *buton*.

pogrom, nu *progrom* (cuvântul e rusesc, format cu prefixul sl. *po-*, care nu trebuie confundat cu *pro-*, de origine latină sau greacă).

poliloghie, nu *pologhie*: prima parte a compusului este grecescul *polys* „mult“ (iar cea de-a doua este gr. *logos* „vorbă“).

> DOOM$_2$: **!poliloghie/**(fam.) **polologhie** s. f., art. *poliloghia/ pologhia*, g.-d. art. *poliloghiei/pologhiei*; pl. *poliloghii/ pologhii*, art. *poliloghiile/ pologhiile*

polindrom, v. **palindrom**.

polisoar, v. **polisor**.

polisor (din fr. *polissoir*), nu *polizor*, nici *polisoar* (cum e în DEX).

> DOOM$_2$: **polizor** s. n., pl. *polizoare*

polizor, v. **polisor**.

pologhie, v. **poliloghie**.

poplen, v. **poplin**.

poplin (din fr. *popeline*), nu *poplen*.

pormoneu, v. **portmoneu**.

portfei, v. **portofel**.

portfeu, v. **portofel**.

pòrtic (din lat. *porticus*), nu *portìc*.

> DOOM$_2$: **portic** s. n., pl. *porticuri*

portmoneu (din fr. *portemonnaie*), nu *pormoneu*: compusul înseamnă „poartă monedă“, iar dacă îl pronunţăm fără *t*, nu se mai recunoaşte formaţia.

portofel, nu *portfei* (cea de-a doua formă e mai apropiată de originalul francez *portefeuille*, dar prima a ajuns la noi mai demult, prin rusă, şi păstrează pronunţarea franceză mai veche); mai spun unii şi *portfeu*, ca şi când în franţuzeşte cuvântul s-ar termina în *-fé*.

postaş, v. **poştaş**.

poştaş, nu *postaş*: e derivat de la *poştă*, iar o formă *postă* nu există în româneşte.

pot, v. **poturi**.

potropop, v. **protopop**.

potùri „un fel de pantaloni“, nu *pòturi* (de curând am întâlnit şi singularul greşit *un pot*).

povidlă (conform originalului slav), nu *povirlă*.

povirlă, v. **povidlă**.

prăsea, v. **plăsea**.

precàut (ca în originalul latin -*cautus*), nu *precaùt*.

DOOM$_2$: **!precaut/precaut** (-*ca-ut*) adj. m., pl. *precauți/precauți*, f. *precaută/precaute*, pl. *precaute/precaute*

precàuție, în patru silabe (*pre-cau-ți-e*), nu *precaùție* (vezi *precaut*).

DOOM$_2$: **precauție** (-*ți-e*) s. f., art. *precauția* (-*ți-a*), g.-d. art. *precauției*; pl. *precauții*; pl. *precauții*, art. *precauțiile*

precept (din lat. *praeceptum*), nu *percept*.

preceptor, v. **perceptor**.

(a) precipita, pers. 3 ind. prez. *precìpită* (conform accentuării latineşti), nu *precipìtă*.

precis înseamnă „delimitat în mod net“ (în latineşte, la origine, *praecisus* însemna „tăiat cu cuțitul“), deci e greşit să întrebăm pe cineva care face o afirmație: *eşti precis?*

(a) preconiza înseamnă „a face reclamă pentru o propunere“, nu „a prevedea“ (în latineşte *praeco* era „omul care striga mărfurile la mezat“).

DEX$_2$: **PRECONIZÁ**, *preconizez*, vb. I. Tranz. A proiecta, a prevedea, a emite o idee, o ipoteză; *p. ext*. a propune, a indica, a recomanda ceva. – Din fr. **Préconiser**.

preerie, v. **prerie**.

(a) prefera este „a alege dintre două sau mai multe posibilități“, „a socoti mai bun“, deci *a prefera mai bine* e pleonastic. De asemenea, e greşită folosirea lui *a prefera* cu înțelesul de „a dori“, fără să fie alegere între două obiecte.

prefix se numeşte un element care nu denumeşte un obiect sau o acțiune (de obicei este, la origine, o prepoziție sau un adverb), dar modifică un amănunt din sensul elementului următor, la care este alipit. În mod greşit se numesc *prefixe* elementele de compunere, de felul lui *electro*-, *etno*- etc., care au şi păstrează în compunere sensul lor independent (unii le numesc, tot greşit, *prefixoide*). De notat că prefixele nu formează compuse, ci derivate.

prefixoid, v. **prefix**.

premisă, nu *premiză* (în latineşte şi în franțuzeşte se scrie cu doi *s*).

premiză, v. **premisă**.

prenume „numele dat unui copil la naştere“ (din lat. *praenomen* „nume pus înainte“), nu *pronume*, care denumeşte o parte de vorbire (din lat. *pronomen* „în loc de nume“).

prerie (din fr. *prairie*), nu *preerie*.

(a) presta „a îndeplini“ se foloseşte corect numai cu complement direct, altfel nu înseamnă nimic. Şi o firmă ca *Prestarea* este greşită din acest punct de vedere.

prestanță înseamnă „ținută impunătoare“ (în latineşte *praestare* era „a sta în frunte“) şi nu trebuie confundat cu *prestigiu*, care înseamnă „strălucire personală“.

(a se) preta este „a consimți la efectuarea unei acțiuni necorecte“, nu „a se înjosi“, cum cred unii, care spun *mi-ai adus o pretare*, echivalent pentru ei cu „mi-ai adus o insultă“.

pretin, v. **prieten**.

prevedère, nu *prevèdere*, de vreme ce zicem *vedère*, nu *vèdere*.

pricomigdală, v. **picromigdală**.

(a se) pricopsi, v. **(a se) procopsi**.

prieten (originalul slav este *priiatel'*), nu *pretin*.

primitiv înseamnă „nedezvoltat, necivilizat“, nu „primitor“, adică „ospitalier“.

probă înseamnă „dovadă“; se vorbeşte totuşi, greşit, de *probe sportive* şi, la examene, de *probe scrise*: este o confuzie a francezului *preuve* „probă“, cu fr. *épreuve* „încercare“.

> DEX$_2$: **PRÓBĂ**, *probe*, s. f. [...] ♦ Fiecare dintre părțile, dintre etapele din care constă un examen: *p. gener*. examen. ♦ Fiecare dintre întrecerile sportive organizate în cadrul unei competiții mai mari. [...]

procent înseamnă „la sută“ (din lat. *centum* „o sută“), deci *procent la sută* este pleonastic.

(a se) procopsi (din ngr. *prokops*-), nu *(a se) pricopsi* (cum e în DEX): în greceşte, nu există un prefix *pri*-.

> DOOM$_2$: **!pricopsi/procopsi (a ~)** (pop.) vb., ind. prez. 1 sg. şi 3 pl. *pricopsesc/procopsesc*, imperf. 3 sg. *pricopsea/procopsea*; conj. prez. 3 *să pricopsească/să procopsească*

prodigios înseamnă „realizat printr-o minune“, „uimitor“, nu „productiv“.

profesor se accentuează corect pe silaba finală, nu pe *e*, dar la vocativ, şi chiar la nominativ, dacă acesta e precedat de *domnul*, *tovarăşul*, se pune accentul pe *e* (n-am putea spune, de exemplu, *profesòre*, iar *domnul profesòr* este un mod de exprimare incult).

> DOOM$_2$: **profesor/profesor** s. m., pl. *profesori/ profesori*; abr. *prof.*

profunziune, v. **profuziune**.

profuziune, nu *profunziune* (nu are nimic de-a face cu *profund*).

progres înseamnă „mersul înainte“, iar *promotor* este „care împinge înainte“, deci formula curentă *promotor al progresului* (ca şi *promovare a progresului*) e pleonastică.

progrom, v. **pogrom**.

prolàps (din lat. *prolapsus*), nu *pròlaps* (cum e în DEX).

> DOOM$_2$: **!prolaps** s. n., pl. *prolapsuri*

prolegomena este un plural grecesc (înseamnă „spuse înainte“), deci nu are rost să-i mai facem un plural românesc, *prolegomene* (cu atât mai mult cu cât cuvântul nu se întrebuințează decât ca un element străin de limba română).

> DOOM$_2$: **prolegomene** (livr.) s. n. pl.

prolegomene, v. **prolegomena**.

promontor, v. **promotor**.

promotor „cel care inițiază o activitate“, nu *promontor* (a nu se confunda cu *promontoriu*; vezi şi

progres).

promovare, v. **progres**.

prompt (din lat. *promptus*), nu *promt*. Este participiul verbului latinesc *promo*, format cu prefixul *pro-* de la verbul *emo* „a lua, a scoate“. E drept că nu e uşor de pronunţat în finala cuvântului trei consoane, dar nu trebuie pierdută legătura etimologică cu *coempţiune*, *exempt*, *peremptoriu*, *somptuos*, care se pronunţă toate cu *p*.

promt, v. **prompt**.

pronume, v. **prenume**.

prooroc, v. **proroc**.

(a) prooroga, v. **(a) proroga**.

propiu, v. **propriu**.

propriu (din lat. *proprius*), nu *propiu*.

proră (din gr., lat., it. *prora*), nu *prova*, cum zic marinarii (luându-se după o formă italiană dialectală); mai grav e că, împotriva regulii generale a limbii române, ei folosesc forma articulată şi acolo unde precedă o prepoziţie, de exemplu *la prova* (vezi şi *pupă*).

> DOOM$_2$: **proră/provă** (parte a navei) s. f., g.-d. art. *prorei/provei*; pl. *prore/prove*

proroc (din sl. *proroku*, format din prefixul *pro-* „înainte“ şi rădăcina *rok-* „a vorbi“), nu *prooroc*.

(a) proroga (din lat. *prorogare*), nu *(a) prooroga*.

proselit, nu *prozelit* (cum e în *Îndreptar*): e cuvânt grecesc format cu prefixul *pros-*.

> DOOM$_2$: **prozelit** s. m., pl. *prozeliţi*

prosodie, nu *prozodie* (cum e în *Îndreptar*): e cuvânt grecesc format cu prefixul *pros-*.

> DOOM$_2$: **prozodie** s. f., art. *prozodia*, g.-d. *prozodiei*, pl. *prozodii*

protagonist este actorul care joacă rolul principal într-o piesă, nu orice actor (*protos* înseamnă „primul“ în greceşte), deci greşit se vorbeşte de *mai mulţi protagonişti* într-o piesă.

protopop, nu *potropop* (partea întâi a compusului este gr. *protos* „primul“).

prova, v. **proră**.

prozelit, v. **proselit**.

prozodie, v. **prosodie**.

pseudo- se pronunţă în două silabe (*psèu-do*) şi cu accentul pe *e*, nu pe *u*, conform originalului grecesc, nu în trei silabe (*pse-ù-do*).

> DOOM$_2$: **pseudoprefix** (*pse-u-do-pre*) s. n., pl. *pseudoprefixe*

pulovăr (din engl. *pullover*, compus din *pull* „a pune“ şi *over* „pe deasupra“), nu *plovăr*.

> DOOM$_2$: **pulover** s. n., pl. *pulovere*

pupă: trebuie spus *la pupă*, nu *la pupa*, cum zic marinarii (vezi şi *proră*).

(a) purifica, pers. 3 ind. prez. *purìfică*, nu *purifică* (vezi *Introducerea*).

(a) putea, v. **imposibilitate**.

puțin: în limbajul sportiv se spune *mingea a trecut de puțin pe lângă poartă*, sau *a rata de puțin*; modelul este fr. *de peu*, dar în românește trebuie spus *cu puțin*.

r

(a) rămâne, nu *a rămânea* (aceasta din urmă este forma originară, dar a fost de mult modificată): multe verbe de conjugarea a II-a au trecut la a III-a.

rândea, v. **rindea**.

reacție în patru silabe (*re-ac-ți-e*), nu în trei (*reac-ți-e*), fiind format din tema latină *act-* cu prefixul *re-*.

recent înseamnă „proaspăt“, apoi „de curând “, deci nu trebuie folosit pentru viitor (cu înțelesul de „în curând“).

recordmană e greşit: masculinul *recordman* e format cu substantivul englezesc *man* „bărbat“, deci *-mană* ar însemna „bărbată“ (vezi şi *tenismenă*).

> DOOM$_2$: **!recordmenă** (*-cord-me-*) s. f., g.-d. art. *recordmenei*; pl. *recordmene*

recreație se pronunță corect în cinci silabe (*re-cre-a-ți-e*), nu în patru (*re-crea-ți-e*); vezi şi *creație*.

(a) recruta este verb tranzitiv, deci nu trebuie spus *m-am recrutat*, ci *am fost recrutat*.

(a) rectifica, pers. 3 ind. prez. *rectìfică*, nu *rectifică* (vezi *Introducerea*).

(a) recupera înseamnă „a intra din nou în posesia (unui obiect“), sau, mai simplu, „a recăpăta“. Este deci greşit să se spună *a recupera întârzierea*, *a recupera pierderile*. Aceasta ar însemna, de fapt, că nu mai ai întârziere, nici pierderi, şi vrei să le capeți înapoi, deci să ai întârziere şi pierderi. Se pot *recupera*, de exemplu, banii pierduți.

redondant, v. **redundant**.

redundant, nu *redondant* (din aceeaşi familie avem pe *undă*, moştenit din latineşte, şi neologismele *inunda* şi *abundent*). La origine cuvântul se referea la un lichid care dă pe deasupra.

(a) refuza înseamnă „a nu primi“, deci *refuză să primească* este pleonastic.

(a) regăsi înseamnă „a găsi pentru a doua oară“, deci e folosit greşit când cineva găseşte ceva prima oară.

(a) regisa (din fr. *régir*), nu *(a) regiza* (cum e în *Îndreptar*).

> DOOM$_2$: **regiza (a ~)** vb., ind. prez. 3 *regizează*

regisòr (din fr. *régisseur*), nu *regizòr* (cum e în *Îndreptar*) şi mai ales nu *regìzor* (vezi *Introducerea*).

> DOOM$_2$: **!regizor** s. m., pl. *regizori*

(a) regiza, v. **(a) regisa**.

regizor v. **regisor**.

(a se) reîntoarce este corect numai când e vorba de o a doua întoarcere, altfel e corect *a se întoarce*.

(a) releva e corect folosit cu înțelesul de „a scoate în relief“ (la bază este latinescul *levare* „a ridica“), deci nu trebuie confundat cu *a revela* (vezi şi acest cuvânt).

remaem, v. **(a) remaia**.

(a) remaia (din fr. *remailler*), pers. 1 ind. prez. *remaiem*, nu *remaem*, cum se vede pe unele firme.

(a) renova din nou este corect numai când e vorba despre un obiect care a mai fost o dată renovat.

repaos, v. **repaus**.

repaus (în conformitate cu originalul latin *repausum*), nu *repaos*.

repercursiune, v. **repercusiune**.

repercusiune, nu *repercursiune* (nu are nimic de-a face cu *cursă*, ci e format de la *a percuta*, care înseamnă „a lovi“; *a repercuta* a însemnat la început „a întoarce lovitura“).

repertoar, v. **repertoriu**.

repertor, v. **repertoriu**.

repertoriu (după lat. *repertorium*), nu *repertor*, nici *repertoar*, deşi în franţuzeşte se zice *répertoire*: noi aranjăm neologismele romanice după modelul latin.

(**a**) **repeta** înseamnă „a face o acţiune (şi mai ales a spune ceva) încă o dată“, deci *repet a doua oară* sau *repet din nou* e greşit, afară de cazul când acţiunea a fost făcută de cel puţin două ori şi acum e executată pentru a treia oară.

repòrter, nu *reportèr* (cuvântul e englezesc) şi mai ales nu *reportör*, cum nu pronunţă nici francezii.

repriză înseamnă „reluare“, deci greşit se spune în sport *repriza întâi* pentru prima parte a unei partide. *Repriza întâi* este, de fapt, partea a doua.

> DEX$_2$: **REPRÍZĂ**, *reprize*, s. f. **1.** Fiecare dintre intervalele sau etapele succesive de timp care împarte în părţi egale durata totală a unei întreceri sportive, între care se interpun pauze variabile după natura jocului. [...].

respectos, v. **respectuos**.

respectuos (din fr. *respectueux*), nu *respectos*.

reşeu, v. **reşou**.

reşou (din fr. *réchaud*, pronunţat *reşo*), nu *reşeu*, nici *rişeu*.

(a) revela e corect folosit cu înţelesul de „a dezvălui“, adică „a da la o parte vălul“ (la bază e latinescul *velum* „văl“) deci nu trebuie confundat cu *a releva* (vezi şi acest cuvânt).

(a) revendica (din lat. *revendicare*), nu *a revindeca* (vezi *vindicativ*).

(a) reveni din nou e corect numai despre cineva sau ceva care a mai revenit o dată, deci vine pentru a treia oară (vezi situaţia asemănătoare la *a renova*).

(a) revindeca, v. **(a) revendica**.

rezeamă, v. **(a) rezema**.

(a) rezema, pers. 3 ind. prez. *reàzemă*, nu *rezeàmă*.

rezidiu, v. **reziduu**.

reziduri, v. **reziduu**.

reziduu (din lat. *residuum*), nu *rezidiu*. Pluralul e *reziduuri*, nu *reziduri*.

ricină (din lat. *ricinus*), nu *riţină*.

rim, v. **ritm**.

rindea (din turc. *rende*), nu *rândea* (nu are nimic comun cu *rând*).

Rio de Janeiro se pronunţă cu *j*-, nu *haneiro* (nu e nume spaniol, ci portughez).

rişeu, v. **reşou**.

ritm (ca în toate limbile care cunosc cuvântul), nu *rim*.

riţină, v. **ricină**.

robinet (din fr. *robinet*), nu *rubinet*; pluralul este *robinete*, nu *robineţi*.

DOOM$_2$: **!robinet** s. n./s. m., pl. *robinete/robineți*

robineți, v. **robinet**.

rubinet, v. **robinet**.

rugbi, nu *ruibi* (forma recomandată corespunde scrierii englezeşti, *rugby*, dar pronunțarea engleză este aproximativ *rögbi*).

DOOM$_2$: **!rugbi**/(angl.) **rugby** [pron. *ragbi*] s. n., art. *rugbiul/ rugby-ul*

ruibi, v. **rugbi**.

ruină, pl. *ruine*, nu *ruini*; la substantivele feminine recente, pluralul se face tot mai puțin cu *-i*.

ruini, v. **ruină**.

rujeolă, v. **rujolă**.

rujolă (din fr. *rougeole*, pronunțat *rujol*), nu *rujeolă*.

DOOM$_2$: **rujeolă** (-*je*-*o*-) s. f., g.-d. art. *rujeolei*; pl. *rujeole*

S

(a) sacrifica, pers. 3 ind. prez. *sacrìfică*, nu *sacrifică* (vezi *Introducerea*).

safeu, v. **seif**.

salade boeuf, v. **salade de boeuf**.

salade de boeuf (expresie franceză; se pronunță *salad dö böf*), nu *salade boeuf*.

salopetă (din fr. *salopette*, care e derivat de la *sale* „murdar“), nu *şalopetă*.

salutar nu înseamnă „de salutare“, ci „prielnic sănătății, salvator“. *A saluta*, la început, în latineşte, însemna „a ura sănătate“.

sampan (din chinezul *san pan* „trei scânduri“), nu *şampană* (cum e în DEX).

Sand (George) se pronunță corect cu *d* final.

sanguin, v. **sangvin**.

sangvin, nu *sanguin* (cum spune *Îndreptarul*)*:* grupul *gu* latinesc e citit de noi *gv*. Pe de altă parte, lucru curios, *Îndreptarul* adoptă atât forma *consanguin*, cât şi *consangvin*.

saten, v. **satin**.

satin (din fr. *satin*) nu *saten*: în general, când e vorba de cuvinte preluate din franțuzeşte, pornim de la forma scrisă, nu de la cea pronunțată.

sàtira (după originalul latin), nu *satìra*, dar această din urmă formă nu poate fi socotită greşită, căci corespunde, din punctul de vedere al accentului, cu cuvântul grecesc *satyra*, care, într-un fel oarecare, a fost amestecat aici, şi, de asemenea, corespunde cu felul de a accentua al francezilor.

> DOOM$_2$: **!satiră/satiră** s. f., g.-d. art. *satirei/satirei*; pl. *satire/ satire*

(a) sălbătăci, v. **(a) sălbătici**.

(a) sălbătici (derivat de la *sălbatic*), nu *a sălbătăci*.

sânt, cum e în *Îndreptar*, nu *sunt*; la bază e forma de conjunctiv latin *sint* (persoana I şi a II-a plural erau în trecut *sem*, *seți*, tot de la conjunctivul latin). În tot decursul istoriei s-a pronunțat *sînt* şi, de când au apărut texte româneşti, s-a scris *sânt*, până în partea a doua a secolului trecut, când au început preocupările pentru scrierea etimologică: s-a crezut greşit că avem de-a face cu latinescul *sunt* şi s-a scris *sunt*, dar toată lumea continua să pronunțe *sînt*, până acum vreo 50 de ani, când a început să se răspândească pronunțarea greşită cu *u*; e timpul acum să restabilim forma tradițională.

> DOOM$_2$: **!fi² (a ~)** vb., ind. prez. 1 sg. şi 3 pl. *sunt* [...].

scelerat (din lat. *sceleratus*), nu *şcelerat*.

scenariu, nu *şcenariu* (vezi *scenă*).

scenă, nu *şcenă* (nimeni nu scrie cu *ş*).

schi (conform formei franceze *ski*), nu *schiu*. De notat că originalul norvegian se pronunță *şi*.

schimb: *în schimb* se foloseşte în loc de *însă*, deci *în schimb însă* este pleonastic.

(a) schimba, nu *a şchimba*.

(a) schița înseamnă „a expune în mod sumar“, prin urmare expresia *sumar schițat* este pleonastică.

schiu, v. schi.

scolastic nu înseamnă „şcolăresc“, ci este denumirea unui sistem filozofic medieval.

scor: englezescul *score* a însemnat la început „crestătură pe un răboj“, iar acum, în sport, este „totalul punctelor marcate de o parte şi de alta“, nu, cum scrie în DEX, „raportul dintre punctele înscrise şi cele primite“, deci e greşit spus *marchează şi reduce scorul*, căci totalul nu poate scădea prin înscrierea unui punct în plus.

DEX$_2$: **SCOR**, *scoruri*, s. n. Raportul dintre punctele înscrise şi cele primite la o întrecere sportivă; rezultatul reflectat de acest raport. à *Scor alb* = meci nul. – Din fr. **score**.

(a) scri, v. **(a) scrie**.

(a) scrie, nu *a scri*: e verb de conjugarea a III-a, cum se poate vedea după infinitivul lung, *scriere*.

secoritate, v. **securitate**.

securitate (din lat. *securitas*, derivat de la *securus* „fără grijă“, format din prefixul *se-* „fără“ şi substantivul *cura* „grijă“), nu *secoritate*.

seif (cuvânt englezesc, scris *safe*, dar pronunțat *seif*), nu *safeu* (deoarece nu e franțuzesc).

sèmen, nu *semèn*.

(a) semnifica, pers. 3 ind. prez. *semnìfică*, nu *semnificà* (vezi *Introducerea*).

Sèneca, nu *Senèca*.

sens (în acord cu originalul latin *sensus*), nu *senz* (totuşi derivatele se scriu şi se pronunță cu *z*: *senzație*, *senzual*, *senzitiv*, *senzorial*).

senz, v. **sens**.

seringă, nu *siringă*: e adevărat că la bază este grecescul *syrinx*, dar noi am luat cuvântul din franceză, unde se spune *seringue*.

(a) sertisa (din fr. *sertir*), nu *a sertiza*.

DOOM$_2$: **sertiza (a ~)** vb., ind. prez. 3 *sertizează*

sertiza, v. **(a) sertisa**.

(a) servi, cu înțelesul de „a mânca“ se datorează unei erori: s-a zis *serveşte-te*, adică „ia-ți singur“, apoi formula s-a scurtat în *serveşte* (după cum *uită-te* a devenit *uite*) şi s-a înțeles greşit că aceasta înseamnă „mănâncă!“

sesie, v. **sesiune**.

sesiune (din lat. *sessio*, trecut prin fr. *session*), nu *seziune*, nici *sesie* (cuvintele mai noi, formate cu sufixul latinesc *-io*, nu mai sunt adoptate în forma cu *-ie*).

(a) sesiza, v. **(a) sezisa**.

sevèr (accentuat ca în latineşte şi în franțuzeşte), nu *sèver*.

Sevilla se pronunță în spanioleşte cu *l* muiat; unii zic în româneşte *se-vi-li-a*, în patru silabe în loc de trei, ceea ce un spaniol n-ar înțelege. Deoarece nu avem în româneşte pe *l* muiat, trebuie păstrată pronunțarea tradițională, cu *l*.

(a) sezisa, nu *a sesiza*: nu avem aici sufixul *-iza* (care în franțuzeşte ar fi avut forma *-iser*), ci la origine este francezul *saisir*, care în mod corect trebuie să devină în româneşte *a sezisa* (vezi *Introducerea*).

DOOM$_2$: **sesiza (a ~)** vb., ind. prez. 3 *sesizează*

seziune, v. **sesiune**.

(a) sfâşia, pers. 3 ind. prez. *sfâşie*, nu *sfâşìe* (în latineşte *i* era scurt, deci neaccentuat).

Silivestru, v. **Silvestru**.

Silvestru, nume de persoană, numele unei străzi din Bucureşti (din lat. *silvester* „pădureţ“), nu *Silivestru*.

(a) simplifica, pers. 3 ind. prez. *simplìfică*, nu *simplifică* (vezi *Introducerea*).

simptoame, v. **simptom**.

simptom, nu *simtom*: nu are legătură etimologică cu *a simţi*, ci este cuvânt de origine veche grecească, format din prefixul *syn*- „împreună“ şi tema *-pto-* „a cădea“, deci *simptom* este „ceea ce se întâmplă odată cu altceva“. Pluralul de la *simptom* este *simptome*, nu *simptoame*.

simtom, v. **simptom**.

sinècdoca, nu *sinecdòca*; cuvântul ne-a venit prin franceză, dar noi punem accentul ca în latineşte (de fapt, punctul de plecare e în limba greacă).

> DOOM$_2$: **!sinecdocă/sinecdocă** s. f., g.-d. art. *sinecdocei/ sinecdocei*; pl. *sinecdoce/sinedoce*

singulare tantum (cuvinte latineşti) înseamnă „numai singular“; se spune aşa despre un substantiv folosit numai la singular. Pluralul latinesc este *singularia tantum* şi se foloseşte când e vorba de mai multe substantive care nu au formă de plural. Greşit spun unii *un singularia tantum* (vezi şi *plurale tantum*).

singularia tantum, v. ***singulare tantum***.

sìpet (cum pronunţă cei care folosesc în mod curent cuvântul), nu *sipèt*.

siringă, v. **seringă**.

sitronadă, v. **citronadă**.

Skoda, v. **Şkoda**.

smash (cuvânt englezesc) se pronunţă *smaş*, nu *smeci*.

> DOOM$_2$: **!smeş/**(angl.) **smash** [pron. *smeş*] s. n., art. *smeşul/ smash-ul*; pl. *smeşuri/smash-uri*

smeci, v. **smash**.

Soci se pronunţă corect în două silabe (*sò-ci*), nu într-una singură.

social se pronunţă în trei silabe (*so-ci-al*), nu în două (*so-ceal*).

socialism se pronunţă corect în patru silabe (*so-ci-a-lism*), nu în trei (*so-cea-lism*).

(a) solicita înseamnă „a cere“, dar numai de la un superior.

> DEX$_2$: **SOLICITÁ**, *solícit*, vb. I. **1.** A cere (cu stăruinţă) să i se acorde ceva, a se adresa cuiva cu o cerere. – A ruga, a apela la..., a invita să... **2.** A provoca, a trezi; a atrage. **3.** A supune un corp unei acţiuni fizice (de tracţiune, torsiune, apăsare etc.) care l-ar putea distruge dacă ar depăşi o anumită valoare. [Acc. şi: (prez. ind.) *solicít*] – Din fr. **Solliciter**, lat. **sollicitare**.

solicitudine nu înseamnă „cerere“, ci „grijă“.

somalez, v. **somalian**.

somalian, nu *somalez* (e ca şi când am zice *italez* în loc de *italian*).

> DOOM$_2$: **somalez** adj. m., s. m., pl. *somalezi*; adj. f., s. f.

somaleză, pl. *somaleze*

spagat, v. **şpagat**.

Spàrtacus (conform accentuării din latină), nu *Spartàcus*.

special trebuie pronunţat în trei silabe (*spe-ci-al*), nu în două (*spe-ceal*).

(a) specifica, pers. 3 ind. prez. *specìfică*, nu *specificǎ* (vezi *Introducerea*).

specios înseamnă „care îţi ia ochii, înşelător“, nu „special“.

speculativ înseamnă „care priveşte cercetarea teoretică“, nu „care caută câştiguri băneşti“.

spicher (din engl. *speaker*), nu *şpicher*.

splèndid (după lat. *splèndidus*), nu *splendìd*.

sprai, v. **spray**.

spray se pronunţă corect *sprei*, nu *şprei*, nici *sprai* (e cuvânt englez, nu german).

sprint, nu *şprint* (e cuvânt englez, nu german).

stachetă, v. **ştachetă**.

stafidă (din ngr. *stafida*), nu *strafidă*.

DOOM$_2$: **ştampilă** s. f., g.-d. art. *ştampilei*; pl. *ştampile*

stampilă (din fr. *estampille*), nu *ştampilă* (cum e în *Îndreptar*; vezi *Introducerea*).

stand, nu *ştand* (e cuvânt englez, nu german).

standard (din engl. *standard*), nu *ştandard*.

start, nu *ştart* (e cuvânt englez, nu german).

staţie, pl. *staţii*, nu *stăţii* (vezi, pentru un caz analog, *fabrică*).

stăţii, v. **staţie**.

Stendhal se pronunţă corect *sten-*, nu *stan-*: deşi autorul e francez (Henry Beyle), pseudonimul e german.

sticlete, nu **stiglete**.

stiglete, nu *sticlete* (cum e în *Îndreptar*): originalul slav e cu *g*, iar cuvântul nu are nimic de-a face cu *sticlă*.

DOOM$_2$: **sticlete** (*sti-cle-*) s. m., pl. *sticleţi*

stihìe (conform originalului slav), nu *stìhie*.

stocastic, v. **stohastic**.

Stockholm se pronunţă *stock-hòlm*, nu *ştòc-holm*.

stofă (din it. *stoffa*), nu *ştofă* (după terminaţie se poate vedea uşor că nu e din germ. *Stoff*).

stohastic, nu *stocastic* (la bază e grecescul *stokhastes* „care ghiceşte“).

DOOM$_2$: **stocastic** adj. m., pl. *stocastici*; f. *stocastică*, pl. *stocastice*

strafidă, v. **stafidă**.

(a) strangula, nu *a ştrangula* (nu e cuvânt german, ci latin, de origine greacă).

străin, nu *strein*.

strein, v. **străin**.

stres, nu *ştres* (cuvântul e englez, nu german).

Strindberg se pronunţă cu *s-* iniţial, nu cu *ş* (este nume suedez, nu german).

stuc, nu *ştuc* (chiar dacă cuvântul e de origine germană, la noi a ajuns prin italiană şi franceză, cu *s*, nu cu

ş).

stucatură, nu *ştucatură* (derivatul este, evident, format în italiană şi nu trebuie pronunțat nemțeşte).

subiect se desparte în silabe *sub-iect*, nu *su-biect* (cum e notat în *Îndreptar*): e format cu prefixul *sub-* şi cu radicalul -*iect*, pe care îl regăsim în *obiect*, *proiect*.

> DOOM$_2$: **!subiect[2]** (temă, cauză, parte principală a propoziției) (-*biect*) s. n., pl. *subiecte*

subùrbie (cum e în *Îndreptar*), nu *suburbìe* (cum e în DEX): în latineşte accentul e pe al doilea *u*.

> DOOM$_2$: **suburbie/suburbie** (*su-bur-bi-e/sub-ur-*) s. f., art. *suburbia/suburbia* (*-bi-a*), g.-d. art. *suburbiei/suburbiei*; pl. *suburbii/suburbii*, art. *suburbiile/suburbiile* (*-bi-i-*)

sueter (în două silabe: *suè-ter*), nu *sveter* (cum e în DEX); originalul e englez: *sweater*.

> DOOM$_2$: **sveter** s. n., pl. *svetere*

sumă: este pleonastică formula *o sumă de o mie de lei*, pentru că oricine ştie că *o mie de lei* constituie *o sumă*.

sunt, v. **sânt**.

superflu, v. **superfluu**.

supèrfluu (din lat. *superfluus* „care curge pe deasupra“), nu *superflù*, nici *superflùu*, cum e în *Îndreptar*.

supòrter (cum e în *Îndreptar*), nu *suportèr* şi mai ales nu *suportör*, cum nu pronunță nici francezii; cuvântul e englezesc: *supporter*.

surpriză este un „lucru neaşteptat“, deci *surpriză pe neaşteptate* este pleonastic.

susetă (din fr. *sucette*), nu *suzetă*.

> DOOM$_2$: **!suzetă** s. f., g.-d. art. *suzetei*; pl. *suzete*

suzetă, v. **susetă**.

svastică (din germ. *Swastika*, care la rândul lui e din sanscritul *svastika*), nu *zvastică* (cum e în DEX).

sveter, v. **sueter**.

Ş

şalopetă, v. **salopetă**.

şampană, v. **sampan**.

şampoan (din fr. *shampooing*), nu *şampon*.

> DOOM2: **!şampon** s. n., pl. *şampoane*

şampon, v. **şampoan**.

şantagist, v. **şantajist**.

şantajist (de vreme ce zicem *şantaj*), nu *şantagist* (cum e în *Îndreptar*).

şapilograf, v. **şapirograf**.

şapirograf (din germ. *Schapirograf*), nu *şapilograf*.

şasla (numele unui soi de viță-de-vie), nu *ceasla*; originalul francez este *chasselas*.

> DOOM2: **şasla/ceasla** s. f., art. *şaslaua/ceaslaua*, g.-d. art. *şaslalei/ ceaslalei*

şatou, v. **şodou**.

şcelerat, v. **scelerat**.

şcenariu, v. **scenariu**.

şcenă, v. **scenă**.

şchimba, v. **schimba**.

şi este greşit înlocuit cu o linioară pe inscripţiile care arată orele de funcționare: *Deschis între 8–12*. Se naşte întrebarea: „Între 8–12 şi cât?“ Trebuie deci scris *Deschis între 8 şi 12*. Se poate scrie însă, mai scurt, *Deschis 8–12*. În cazul acesta nu ne mai punem nici o întrebare. Vezi **la**.

şifoner, v. **şifonier**.

şifonier (din fr. *chiffonnier*), nu *şifoner*.

şìpot, nu *şipòt*.

Şkoda, nu *Skoda* (originalul ceh se scrie cu un semn special [Š] care se citeşte ş).

şodou (din fr. *chaudeau*), nu *şatou*.

şodron (din fr. *chaudron*), nu *şotron* (cum e în DLR).

şotron, v. **şodron**

> DOOM2: **!şotron** (*şo-tron*) s. n., pl. *şotroane*

şpagat (din germ. *Spagat*, pronunțat cu *şp*-), nu *spagat* (cum e în DEX).

şpicher, v. **spicher**.

şprei, v. **spray**.

şprint, v. **sprint**.

ştachetă (din germ. *Staket*), nu *stachetă*.

ştampilă, v. **stampilă**.

ştand, v. **stand**.

ştandard, v. **standard**.

ştart, v. **start**.

ştiinţă, nu *ştinţă:* rădăcina e *şti*-, la care se adaugă sufixul -*inţă*.

ştinţă, v. **ştiinţă**.

ştofă, v. **stofă**.

(a) ştrangula, v. **(a) strangula**.

ştres, v. **stres**.

ştuc, v. **stuc**.

ştucatură, v. **stucatură**.

t

tabinet, eventual *tablănet* (numele unui joc de cărţi, din fr. *table nette*), nu *tablionet*.

tablionet, v. **tabinet**.

Taràs, nu Tàras.

tehnic (la bază e gr. *tekhne* „artă“), nu *tenic*.

tehnologie, nu *tenologie* (vezi *tehnic*).

Teleormàn, nu *Tèleorman*.

temerar înseamnă „când are un curaj orb“, nu „fricos“ (nu e derivat de la *a se teme*, ci de la latinescul *temere* „pe întuneric“). Trebuie observat că temeritatea e un defect, nu o calitate.

tenic, v. **tehnic**.

tenismenă e greşit (vezi observaţia de la *recordmană*, fals feminin); din punctul de vedere al formei, vom nota că *a* din englezescul *man* ar trebui transpus prin *a*, nu prin *e*, ţinând seamă că pluralul de la engl. *man* este *men*, ceea ce dovedeşte că englezii fac deosebire în pronunţare între *a* şi *e*.

DOOM$_2$: ***tenismenă** s. f., g.-d. art. *tenismenei*; pl. *tenismene*

tenologic, v. **tehnologic**.

teras (varietate de struguri, din fr. *terrasse*), nu *teraz*.

teraz, v. **teras**.

terebentină (din fr. *térébenthine*), nu *terpentină*.

teren înseamnă „o suprafaţă de pământ“, dar şi „o porţiune de pământ“; deci *pe teren* înseamnă „pe pământ“, iar *în teren*, „în pământ“. Este greşită formularea, întâlnită în reportaje sportive, *arbitrul, jucătorii sunt în teren*, ca şi cea din textele administrative: *inspectorul e în teren*; aceasta ar însemna că „sunt îngropaţi“.

(a) tergiversa e folosit greşit cu complement direct (de exemplu *a tergiversa chestiunea*); la origine, în latineşte, însemna „a întoarce spatele“ (lat. *tergum* „spate“, *versare* „a întoarce“).

(a) termina, pers. 3 ind. prez. *tèrmină*, nu *termìnă* (originalul latin are accentul pe *e*); e de remarcat că formaţiile cu prefixe (*detèrmină*, *extèrmină*) nu sunt niciodată pronunţate cu accentul pe *i*.

terpentină, v. **terebentină**.

tichet înseamnă „bilet“ nu „carnet de bilete“.

tigvă (din sl. *tikva*), nu *tivgă*.

tirbişon, v. **tirbuşon**.

tirbuşon (din fr. *tire-bouchon*), nu *tirbişon*.

tivgă, v. **tigvă**.

toast: propun, împotriva *Îndreptarului*, să se pronunţe într-o singură silabă, mai aproape de originalul englez (scris *toast* şi pronunţat *tost*).

tocmai (conform originalului slav), nu *tomnai*.

Tolstòi, nu *Tòlstoi*.

tomberon, v. **tomberou**.

tomberou (din fr. *tombereau*), nu *tomberon*.

DOOM$_2$: **tomberon** s. n., pl. *tomberoane*

tomnai, v. **tocmai**.

trafic (din fr. *trafic*, cf. şi germ. *Trafik*), nu *tràfic* (e adevărat că în italieneşte se zice *tràffico*, dar la noi accentuarea pe silaba inițială nu vine din italiană, ci e copiată după cuvinte ca *grafic*, formate cu sufixul *-ic*).

DOOM$_2$: **!trafic/trafic** s. n., pl. *traficuri/traficuri*

(a) tramversa, v. **(a) traversa**.

transistòr (partea întâi a compusului este prefixul latinesc *trans-*), nu *tranzistor* (cum e în DEX şi în DN) şi nici *transistor*.

DOOM$_2$: **tranzistor²** (aparat de radio) s. n., pl. *tranzistoare*

transparent (din fr. *transparent*), nu *transperant* „stor".

transperant, v. **transparent**.

tranzistor, v. **transistor**.

(a) traversa, nu a *tramversa* (ce e drept, prefixul este *trans-*, dar încă în latineşte, când urma un *v*, s-a transformat în *tra-*).

(a) trăsni (conform originalului slav), nu *a trăzni*.

(a) trăzni, v. **(a) trăsni**.

trenă este „coada rochiei"; în franțuzeşte, din aceeaşi rădăcină (a verbului *traîner* „a târî") este substantivul *train*, care a însemnat întâi „convoi", iar pe urmă şi „tren"; în sport se zice în franțuzeşte *mener le train* „a fi în fruntea coloanei", ceea ce s-a tradus greşit în româneşte prin *a duce trena*, expresie care a fost adoptată de DEX. Dar cel care duce trena este în coadă, nu în frunte.

DEX$_2$: **TRÉNĂ**, *trene* **1.** [...] ♦ Expr. *A duce trena* = a urmări (pe cineva) pretutindeni, a se ține scai de cineva [...].

tricocefal, v. **trihocefal**.

tricofiție, v. **trihofiție**.

trihocefal, nu *tricocefal* (cum e în DEX): e format din gr. *trikh-* „păr" şi *kephale* „cap".

DOOM$_2$: **tricocefal** s. m., pl. *tricocefali*

trihofiție, nu *tricofiție* (cum e în DEX): e format din gr. *trikh-* „păr" şi *phyton* „vegetal".

DOOM$_2$: **tricofiție** s. f., art. *tricofiția*, g.-d. *tricofiției*, pl. *tricofiții*

trihotomie „despărțire în trei", format după *dihotomie*, e greşit: în greceşte exista *dikha*, dar nu *trikha* (*trihotomie* în greceşte ar însemna „tăierea părului"). Ar trebui zis *tritomie*.

DOOM$_2$: **!tricotomie/trihotomie** s. f., art. *tricotomia/trihotomia*, g.-d. *tricotomiei/trihotomiei*; pl. *tricotomii/trihotomii*, art. *tricotomiile/trihotomiile*

(a) trişa, înseamnă „a juca necinstit", deci nu e corect folosit cu complement direct (*m-ai trişat*).

troacar, un fel de haină (din fr. *trois-quarts* „trei sferturi"), nu *trocar*.

trocar, v. **troacar**.

tròiță (conform originalului vechi slav), nu *troìță* (nu e format în româneşte cu sufixul -*iță*).

trolebuz, v. **troleibuz**.

troleibuz, nu *trolebuz*.

tumoare, nu *tumoră* (e cuvânt latinesc, *tumor*, genitiv *tumoris*, şi toate cuvintele de acest fel se termină în româneşte în -*oare*, de exemplu *onoare*, *oroare*).

> DOOM$_2$: **!tumoare/tumoră** s. f., g.-d. art. *tumorii*; pl. *tumori*

tumoră, v. **tumoare**.

tutulor, v. **tuturor**.

tuturor, nu *tutulor*.

ț

țiba, nu *țibă* (cum e în DEX): fiind interjecție, l-a păstrat pe *a* neaccentuat.

țibă, v. **țiba**.

DOOM$_2$: **!țibă** (reg.) interj.

ținent, v. **ciment**.

ține, nu *a ținea* (aceasta din urmă este forma originară, dar a fost respinsă de vorbitori).

(a) ținea, v. **(a) ține**.

țivil, v. **civil**.

u

unguent (din lat. *unguentum*), nu *ungvent* (se pronunță totuşi în două silabe: *un-guent*, nu în trei: *un-gu-ent*).

DOOM$_2$: **!unguent** (-*gu-ent*) s. n., pl. *unguente*

ungvent, v. **unguent**.

ùnic (din lat. *ùnicus*), nu *unìc*.

unitate înseamnă „grup solidar“, nu „magazin“, „atelier“.

DEX$_2$: **UNITÁTE**, *unități*, s.f. [...] **4**. Cea mai mică formație, organizație economică, administrativă, militară, sanitară etc. care alcătuieşte un întreg şi acționează după un plan general. – Din fr. **unité**, lat. **unitas**, **-atis**.

v

vafe, v. **vafel**.

vafel (din germ. *Waffel*), nu *vafelă* (cum e în DEX) şi mai ales nu, la plural, *vafe*.

> DOOM$_2$: **!vafă** s. f., g.-d. art. *vafei*; pl. *vafe*

vafelă, v. **vafel**.

vagonet, pl. *vagonete* (neutru), nu *vagoneți* (masculin).

vagoneți, v. **vagonet**.

(a) valorifica, pers. 3 ind. prez. *valorìfică*, nu *valorifică* (vezi *Introducerea*).

Valparaiso, nu *Valparèzo*: nu se pronunță franțuzeşte, ci spanioleşte (*val* înseamnă „vale“ iar *paraiso* „paradis“).

Valparèzo, v. **Valparaiso**.

(a) văpsi, nu *a vopsi* (cum e în *Îndreptar*): punctul de plecare este grecescul *vaps*-. Cred că se mai poate face o încercare de a menține forma originară.

> DOOM$_2$: **vopsi (a ~)** vb., ind. prez. 1 sg. şi 3 pl. *vopsesc*, imperf. 3 sg. *vopsea*; conj. prez. *să vopsească*

vâscozitate: *Îndreptarul* recomandă forma *viscozitate*, pornind de la fr. *viscosité*, dar, de vreme ce avem, moştenit din latineşte, pe *vâscos*, nu văd de ce nu l-am pune în legătură cu el pe *vâscozitate*.

> DOOM$_2$: **viscozitate** s. f., g.-d. art. *viscozității*; pl. *viscozități*

vehicol, v. **vehicul**.

vehicul (în acord cu originalul latinesc *vehiculum*), nu *vehicol*.

ventriloc (din lat. *venter* „pântec“ şi *loqui* „a vorbi“), nu *ventrilog* (nu are nimic de-a face cu grecescul *logos* „vorbă“).

ventrilog, v. **ventriloc**.

(a) verifica, pers. 3 ind. prez. *verìfică*, nu *verifică* (vezi *Introducerea*).

verbal este greşit definit prin „care se transmite prin grai“ (cum e în DEX); latinescul *verbum* înseamnă „cuvânt“, care poate fi rostit cu vocea, şi scris; de aceea e corect *proces-verbal*, deşi se face în scris.

> DEX$_2$: **VERBÁL**, **-Ă**, *verbali*, *-e*, adj. **1.** Care se face, se transmite, se comunică prin viu grai, din gură în gură; care caracterizează graiul viu, vorbirea; oral. [...]

verìgă (conform accentuării originalului slav), nu *vèrigă*.

versiune înseamnă „variantă“, nu „minciună“.

veştezi, nu *veşteji* (cum e în *Îndreptar*), nici *vesteji*; verbul e derivat de la *veşted*, ca *netezi* de la *neted*, *mucezi* de la *muced* şi aşa mai departe; de asemenea, nu e nici un motiv ca *ş* să fie schimbat în *s*.

DOOM2: **veşteji (a ~)** vb., ind. prez. 1 sg. şi 3 pl. *veştejesc*, imperf. 3 sg. *veştejea*; conj. prez. 3 *să veştejească*

vicios, v. **viţios**.

viciu, v. **viţiu**.

vìctimă (accentuat ca în latineşte), nu *victìmă*.

vignetă, v. **vinietă**.

viitor, în trei silabe (*vi-i-tor*), nu în două (*vi-tor*): rădăcina e *vi-* (de la *vin-*, formă a verbului *a veni*), iar sufixul e *-itor*.

vilegiatură (din fr. *villégiature*), nu *viligiatură*.

viligiatură, v. **vilegiatură**.

vindicativ înseamnă „răzbunător“, nu „lecuitor“. Originalul latin *vindicare* însemna „a revendica“, „a răzbuna“, „a libera“; moştenit în româneşte, *a vindeca* a trecut de la înțelesul de „a libera“ la cel de „a lecui“; dar *vindicativ* este neologism şi ca atare păstrează înțelesul din latineşte.

vinietă (în trei silabe: *vi-nie-tă*), nu *vignetă* (originalul francez *vignette* nu se pronunță cu *gn*, ci cu *n* muiat).

viscozitate, v. **vâscozitate**.

vişină, pl. *vişine*, nu *vişini* (care este pluralul de la numele pomului).

vişini, v. **vişină**.

viticol nu înseamnă „privitor la creşterea vitelor“, ci „privitor la cultura viței-de-vie“ (e compus din două elemente latineşti).

vitor, v. **viitor**.

viţios, nu *vicios* (cum e în *Îndreptar*), vezi *viţiu*.

DOOM2: **vicios** (-*ci-os*) adj. m., pl. *vicioşi*; f. *vicioasă*, pl. *vicioase*

viţiu (din lat. *vitium*), nu *viciu* (cum e în *Îndreptar*).

DOOM2: **viciu** [*ciu* pron. *cĭu*] s. m., art. *viciul*; pl. *vicii*, art. *viciile* (-*ci-i-*)

(a) vopsi, v. **(a) văpsi**.

vùltur, nu *vultùr* (accentul pe prima silabă este tradițional – se explică prin originalul latin – şi nu e nici un motiv să-l schimbăm.

W

Waterloo se pronunță cu *v*-, nu cu *u*- (nu e nume englezesc).

y

Yale (nume englezesc) se pronunță într-o singură silabă (*ieil*), nu în două (*ia*-*le*).

Z

zacăr, v. **zahăr**.

zahăr (conform originalului ngr. *zahari*, bg. *zahăr*), nu *zacăr*.

zaiafet, v. **ziafet**.

Zalău, v. **Zălau**.

Zălau, nu *Zalău*.

zepelin (nume german) se pronunță *țepelin*, nu *zepelin* (cum e în DEX).

zeugmă (cuvânt grecesc) nu are accentul pe *u* (cum se spune în DEX), ci *eu* formează un diftong, cu accentul pe *e*, deci sunt două silabe (*zèug-mă*), nu trei (*ze-ùg-mă*).

ziafet (conform originalului turcesc), nu *zaiafet* (cum e în *Îndreptar*).

DOOM$_2$: **zaiafet** (pop., fam.) (-*ia*-) s. n., pl. *zaiafeturi*

zologie, v. **zoologie**.

zoologie, nu *zologie* (primul termen al compusului este grecescul *zoon* „animal“).

zvastică, v. **svastică**.

Note

1 Din această cauză, peste tot unde nu e vorba de o greşeală, am pus cuvântul *vezi* în întregime.

2 *Dicţionar invers*, Editura Academiei R.P.R., Bucureşti, 1957 (Institutul de Lingvistică din Bucureşti).